

Nr 268.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften, m. m.; given Stockholms slott den 14 maj 1943.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till
förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften och
förordning angående kommissionärsavgift i domsagorna.

GUSTAF.

Ernst Wigforss.

Förslag
till
Förordning
om ändring i vissa delar av förordningen den 19 november 1914 (nr 383)
angående stämpelavgiften.

Härigenom förordnas, att 1, 3 och 7 §§ förordningen den 19 november 1914 angående stämpelavgiften¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives samt att i förordningen skall införas en ny paragraf, betecknad 5 §, av den lydelse nedan sägs.

1 §.

I fråga om stämpel till expeditionerna hänföras statsmyndigheterna till följande avdelningar:

Första avdelningen.

Skatteverket och poliskammaren vid överståthållarämbetet; åklagarmyndigheten i Stockholm; magistrater och övriga till statsförvaltningen hörande myndigheter i städer och köpingar; till statsförvaltningen hörande myndigheter i municipalsamhällen och därmed jämförliga samhällen; polischefer; notarii publici; granskningsmän av biografbilder; bergmästare; direktorier för sjömanshus; tullkamrar och tullinspektioner; biskopsämbeten; hovkonsistorium; myndigheter, vilka handhava styrelsen eller förvaltningen vid statens undervisningsanstalter;

ävensom alla statsmyndigheter, vilka icke finnas i denna eller övriga avdelningar upptagna.

Andra avdelningen.

Underdomstolar på landet och i stad; vattendomstolar; krigsrätter.

Tredje avdelningen.

Chefsämbeten och förvaltande myndigheter vid armén, marinen och flygvapnet; överståthållarämbetets kansliavdelningar; Kungl. Maj:ts befallningshavande och till landsstaten hörande tjänstemän; poliskollegier; yrkesinspektörer och underinspektörer inom yrkesinspektionen; fartygsinspektörer; justerare; domkapitel; stiftsnämnder; lantmäterikontor; lantmätare.

¹ Senaste lydelse, se beträffande 1 och 7 §§ SFS 1942: 462 samt beträffande 3 § SFS 1928: 317 (där förordningen i dess helhet är återgiven), 1930: 243, 1931: 169, 1932: 285, 1933: 378, 1934: 327, 1935: 310, 1936: 330, 1937: 511, 1938: 323, 1939: 330, 1940: 389, 1941: 115, 1942: 462 ävensom 1943: 72 och 149.

	1		2		3		4		5	
	Avd.		Avd.		Avd.		Avd.		Avd.	
	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.
Likaledes skall, där i ärende rörande in-teckning i järnväg bevis tecknas å tryckta eller graverade obligationer, som äro av lika lydelse eller skilja sig endast i avseende å littera eller nummer, stämpelavgift utgå för allenast ett bevis.										
<i>Bevis</i> angående anteckning om innehav av in-teckningshandling eller uppvisande av sådan handling.....										
» å dom eller utslag, huruvida däremot är — — sådan förening										
» lagfarts-, angående fång till fast egendom, där varken taxeringsvärdet eller köpesumman för den egendom, som beviset avser, uppgår till 1,000 kronor										
» om registrering av elektrisk — — — även <i>Intyg</i> .										
<i>Kallelse</i> å okända borgenärer i anledning av ansökn-ing om tillstånd att nedsätta aktiebolags kapital.....			2							
<i>Kallelsebrev</i> i anledning — — — om sammanträde... » i mål angående konkurs, ackordsförhandling utan konkurs, boskillnad, kallelse å okända borgenärer eller försäljning av utmätt fast egendom										
<i>Protokoll</i> , varigenom — — — om utmätningssed										
» angående uppvisande av in-teckningshand-ling.....										
» över ärenden — — — ekonomisk besikt-ning										
» över annan besiktning, värdering, utmätning, kvarstad eller dylik förrättning; lika med <i>Avskrift</i> .										
» angående inregistrering — — — beslutets överklagande.....										
» annat: som utgives till part, vilken utan särskild be-gäran författningsenligt är skyldig att lösa detsamma: första arket	1		1		6		8		8	
varje av de övriga	1		1		4		4		4	
som eljest utgives; lika med <i>Avskrift</i> .										
<i>Resolution</i> , vilostånds- — — — allt beräknat för varje år, viloståndet medgivits att gälla.										
» kommunikations-	1		1		3		3		4	
dock skall — — — elektrisk ström							25			
» eljest innefattande huvudsakligt beslut, tecknad å företedd handling.....	1		1		4		20		40	

	1		2		3		4		5	
	Avd.		Avd.		Avd.		Avd.		Avd.	
	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.
<i>Resolution</i> med rubrik; lika med <i>Utslag</i> under rubrik. Se för övrigt 6 §.										
<i>Stämning</i>	—	—	1	—	4	—	4	—	6	—
<i>Utslag</i> under rubrik: som utgives till part, vilken utan särskild begäran författningsenligt är skyldig att lösa det-samma: första arket ..... varje av de övriga ..... som eljest utgives; lika med <i>Avskrift</i> .	1	—	1	—	6	—	20	—	40	—
	1	—	1	—	4	—	4	—	10	—
<i>Vederhäftighetsbevis</i> ; se <i>Bevis</i> . <i>Vidimation</i> ; se <i>Bevis</i> . <i>Viloståndsresolution</i> ; se <i>Resolution</i> .										

5 §.

Angående stämpelavgift vid anlitan- de av kommissionär i domsaga är sär- skilt stadgat.

7 §.

Från stämpelavgift enligt detta kap. är kronan befriad.
Dessutom äro från stämpelavgift enligt detta kap. befriade:
akademier och statens — — — inrättning och kommun;
kommuner, vägnämnder, länsvägnämnder och riksvägnämnd i alla mål och ärenden rörande vägväsendet;
kyrkor;
pastorat i mål — — — överförmyndare.
Frihet från — — — inom yrkesinspektionen.
Konungen äger — — — utländska hamnar.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1943 utom såvitt angår 7 §. Sist- nämnda paragraf träder i kraft den 1 januari 1944, dock skall vägdistrikt även efter utgången av år 1943 under avvecklingen av sin verksamhet vara befriat från stämpelavgift enligt 1 kap. i förordningen i alla mål och ärenden rörande vägväsendet.

Förslag
till
Förordning
angående kommissionärsavgift i domsagorna.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

För uttagande och översändande av handlingar samt meddelande av skriftliga underrättelser genom kommissionär i domsaga utgår stämpelavgift (kommissionärsavgift) till belopp och i den ordning här nedan sägs.

2 §.

Kommissionärsavgiften utgör
för uttagande och översändande av expeditioner jämte ingivna handlingar
1 krona;
för anskaffande och översändande av avskrift, bevis eller annan handling
1 krona; samt
för meddelande av underrättelse 1 krona.
För ingivande till domaren av till kommissionären insända handlingar
utgår ej avgift.

Skall gravationsbevis uttagas och översändas i sammanhang med expedition i inskrivningsärende, *eller* skall lagkraftbevis eller bevis om anmält vad anskaffas i sammanhang med uttagande och översändande av utslag i målet, *eller* erhåller kommissionären eljest av samma person samtidigt flera uppdrag rörande samma ärende eller uppdrag att tillhandagå i flera ärenden, utgår avgiften med 50 öre för varje uppdrag eller ärende utöver det första, dock ej med sammanlagt högre belopp än 15 kronor. Vid samtidigt meddelande av underrättelser rörande flera uppdrag eller ärenden beräknas ej avgift för mera än ett meddelande.

Den som önskar genom kommissionären erhålla handling eller meddelande med allmänna posten sig tillsänt är ock skyldig att bestrida nödig postbefordringsavgift.

3 §.

Från erläggande av kommissionärsavgift befrias
kronan;
häktad person, såvitt rör mål angående brott, varför han sitter häktad;

person, som erhållit fri rättegång, beträffande expeditioner, bevis och andra handlingar rörande målet;

medellös person, då han författningsenligt styrker sin fattigdom eller den eljest är kunnig; dock att beträffande mål, där tillämpning av lagen om fri rättegång kan komma i fråga, avgiftsfrihet äger rum endast för det fall, att fri rättegång beviljats.

4 §.

Rörande utfört uppdrag för vilket avgift skall utgå skall kommissionären upprätta kommissionärsnota, innehållande specificerad uppgift å vad uppdragsgivaren har att erlägga.

5 §.

Kommissionärsnotan skall förses med stämplor till belopp motsvarande den i notan angivna kommissionärsavgiften. Härvid användas enkla beläggningsstämplor, varom förmåles i förordningen angående stämpelavgiften. Vad eljest i samma förordning är stadgat om återfående av erlagd stämpelavgift, om stämplorna och deras tillhandahållande, om tillsyn å stämpelavgiftens utgörande, om uppbörd och redovisning samt om ansvar för överträdelse av förordningen skall i tillämpliga delar lända till efterrättelse med avseende å stämpelavgift enligt denna förordning.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1943.

---

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:ts
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 14 maj
1943.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden WIGFORSS, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, *fråga om ändringar i lösen- och stämpelförordningarna m. m.*

Föredraganden anför följande.

I anledning av en till 1942 års riksdag avlåten proposition, nr 252, har riksdagen beslutat godkänna i propositionen framlagda huvudgrunder för en omorganisation av domsagoförvaltningen m. m., avsedd att träda i tillämpning den 1 juli 1943. Genom proposition, nr 198, till innevarande års riksdag har Kungl. Maj:t bl. a. hemställt om de anslag som erfordras för genomförande av den sålunda i princip beslutade omorganisationen.

Reformen innebär bl. a. att häradshövdingarnas sportler skola indragas till statsverket. I 1937 års domsagoutrednings betänkande, som låg till grund för propositionen 252/1942, anfördes härom: De nuvarande lösenavgifterna borde vid löneregleringens ikraftträdande indragas till statsverket, därvid enligt § 5 i expeditionslösenförordningen i stället för lösen skulle utgå stämpel till motsvarande belopp. Det kunde ifrågasättas, huruvida icke de sammanlagda stämpelavgifterna i detta sammanhang borde underkastas en allmän revision. Emellertid torde i samband med processreformens genomförande ett helt nytt system med rättegångsavgifter i stället för stämpel å domboksutdrag komma att införas. I avbidan härå torde ej nu någon ändring i gällande lösen- och stämpelsatser böra vidtagas. Stämpelavgifterna beträffande inskrivningsväsendet torde även vara i behov av revision efter genomförande av inskrivningsreformen och den nu förevarande löneregleringen. Sedan avlönningssystemet frigjorts från lösenavgifterna och dessa omvandlats till stämpelavgifter, kunde avgifternas belopp mera fritt bestämmas i enlighet med vad ur sakliga synpunkter funnes lämpligt.

I propositionen 252/1942 anslöt sig föredragande departementschefen till domsagoutredningens förslag rörande förvandling av lösenavgifterna till

stämpel. Han uttalade därvid även den meningen, att beloppen borde undergå vissa jämkningar.

Styrelsen för föreningen Sveriges stadsdomare har i skrivelse den 14 januari 1941 hemställt, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa en översyn av förordningen angående expeditionslösen, därvid de vid stadsdomstolarna utgående lösenavgifterna borde höjas till skäligen belopp. I skrivelsen framhölls bland annat, att ett stort antal befattningshavare vid stadsdomstolarna, vilka vore berättigade att uppbära lösenavgifter, fått sina sportelinkomster avsevärt minskade under år 1940. Styrelsen erinrade vidare om att de stadskommuner, vilka i stället för vederbörande befattningshavare uppbure till magistraten och rådhusrätten inflytande lösenmedel, måst vidkännas en allmän minskning av dylika inkomster. De lösenbelopp, som stadsdomstolarna eller vid dem anställda befattningshavare ägde uppbära, torde vara avsedda dels till att bereda viss mindre ersättning till befattningshavaren för utfört arbete, dels ock till att bestrida kostnaderna för diarietföring, blanketter, papper, utskrift, skrivmateriel m. m. I åtskilliga fall täckte nu utgående lösenbelopp icke ens kostnaderna för protokollsutskrifter och andra direkta kansliutgifter. Såsom exempel på avgifter, vilka borde väsentligt höjas, har styrelsen nämnt lösen för protokoll och avskrifter, kommunikationsresolutioner, stämningar och vederhäftighetsbevis.

På hemställan av chefen för justitiedepartementet beslöt Kungl. Maj:t den 25 september 1942 bemyndiga departementschefen att tillkalla högst tre sakkunniga för verkställande av utredning rörande de frågor som här berörts. Såsom direktiv för utredningen anförde föredraganden därvid följande.

Förslag bör av de sakkunniga framläggas till de ändringar i lösen- och stämpelförordningarna som lämpligen böra genomföras i samband med domsagoreformen. Härvid bör jämväl upptagas spörsmålet om de nuvarande kommissionärsarvodena. Enligt domsagoutredningens förslag skulle dessa arvoden indragas till statsverket samt förvandlas till stämpelavgifter å motsvarande belopp, och i enlighet härmed har i ett sedermera inom justitiedepartementet utarbetat förslag till ny domsagostadga icke upptagits bestämmelser om kommissionärsarvodenas belopp. I samband med utredningen av dessa frågor bör även uppmärksammas önskvärdheten av att enhetliga debiteringsnormer komma till användning. I detta hänseende kan det måhända finnas påkallat att förtydliga vissa bestämmelser eller utfärda nya föreskrifter, t. ex. angående debitering i inskrivningsärenden av avgift för äganderätts- eller andra åtkomstbevis. Vidare bör utredas, i vilken omfattning en höjning bör företagas av vissa hithörande lösen- och stämpelavgifter. I första hand bör utredningen avse lösen och stämpel å expeditioner som utgå från underdomstolarna, men även lösen- och stämpelbeloppen hos andra myndigheter böra inbegripas i den utsträckning det befinnes påkallat för att uppnå önskvärd enhetlighet. Vid utredningen bör övervägas huruvida eventuella bestämmelser om höjning av avgifterna böra bliva av blott tillfällig natur i likhet med de bestämmelser som år 1918 utfärdades angående provisorisk ökning av vissa lösenbelopp. Utredningen bör såvitt angår stadsdomstolarna

icke åsyfta åtgärder av löner reglerande karaktär. Sådana åtgärder böra i den mån det erfordras vidtagas i annan ordning.

Jämlikt bemyndigandet tillkallade chefen för justitiedepartementet genom beslut den 25 september 1942 byråchefen för lagärenden inom departementet, hovrättsrådet Nils Regner, häradshövdingen Björn Zetterstrand och rådmannen Folke Høijer att såsom sakkunniga inom departementet biträda med verkställande av nämnda utredning.

Med skrivelse den 31 december 1942 avlämnade de sakkunniga promemoria med förslag till ändringar i lösen- och stämpelförordningarna m. m. (statens off. utredn. 1942: 61).

Över promemorian ha, efter remiss, yttranden inkommit från hovrätterna, statskontoret, överståthållarämbetet och länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Malmöhus samt Göteborgs och Bohus län.

Tillfälle att avgiva yttrande har beretts samtliga domhavande samt magistrater och rådhusrätter, stadskollegiet i Stockholm samt drätselkamrarna i de trettio tre städer där lösen tillfaller stadens kassa, föreningarna Sveriges häradshövdingar och Sveriges stadsdomare, Sveriges advokatsamfund, svenska bankföreningen, svenska sparbanksföreningen, svenska jordbrukskreditkassan, föreningen mellan ombudsmännen hos Sveriges landshypoteksinstitution, stadshypoteksföreningarnas förtroenderåd och svenska stadsförbundet. I anledning härav ha yttranden inkommit från åtta domhavande, nitton magistrater och rådhusrätter, nitton drätselkamrar samt i övrigt från samtliga utom advokatsamfundet.

Huvudgrunderna i förslaget.

Lösenavgiften för expeditioner utfärdade av offentlig myndighet regleras genom förordningen angående expeditionslösen den 7 december 1883. Nu gällande förordning angående stämpelavgiften är av den 19 november 1914. I båda förordningarna hänföras de offentliga myndigheter, som här komma i fråga, till fem särskilda avdelningar. Lösen- och stämpelsatserna för utgående expeditioner äro bestämda till belopp som till stor del äro olika för skilda myndigheter; i regel äro avgifterna större för expeditioner utfärdade av högre myndighet. Båda förordningarna ha efter sin tillkomst undergått ett flertal ändringar. Av dessa må för underdomstolarnas vidkommande särskilt nämnas de som stodo i samband med inskrivningsväsendets reformering genom lagstiftning under år 1932. Ytterligare äro att anteckna vissa av kristiden i samband med förra världskriget föranledda höjningar av stadgade avgiftsbelopp, genomförda beträffande lösenförordningen genom en kungörelse den 18 oktober 1918 — till en början med endast provisorisk giltighet — och beträffande stämpelförordningen genom en förordning den 15 juni 1922.

Stämpelavgifterna tillfalla statsverket. Lösenavgifterna däremot tillkommo ursprungligen vederbörande befattningshavare såsom bidrag till deras avlö-

ning. I samband med verkställda löneregleringar har emellertid beträffande det stora flertalet myndigheter bestämts, att lösenavgifterna skola redovisas till statsverket. Senast har genom kungörelsen den 30 oktober 1941 bestämmelse av denna innebörd meddelats i fråga om alla de myndigheter beträffande vilka civila eller militära avlöningsreglementet eller civila eller militära icke-ordinariereglementet äro gällande. För de fall då expeditionslösen skall redovisas till statsverket gäller enligt § 5 lösenförordningen att lösen ej debiteras å expeditionen men att i stället — med vissa undantag — stämpel till motsvarande belopp skall utgå.

Av de myndigheter, hos vilka lösen alltjämt icke skall redovisas till statsverket, äro underdomstolarna de utan jämförelse viktigaste. Vad stadsdomstolarna angår ha i ett flertal städer i samband med löneregleringar för rådhusrätts- och magistratsledamöter träffats bestämmelser av innehåll, att dem tillkommande lösen skall ingå till stadens kassa. Sådana bestämmelser äro numera med få undantag gällande i alla större städer. I ett stort antal mindre och medelstora städer utgör lösenintäkten dock alltjämt en avsevärd del av befattningshavarnas inkomster av tjänsten.

Vid underdomstolarna på landet ha lösenavgifterna hittills tillfallit häradshövdingarna, av vilkas inkomster de utgjort en mycket väsentlig del. Enligt den förut nämnda omorganisationen av domsagoförvaltningen m. m. skola emellertid häradshövdingarnas sportler indragas till statsverket. Den därmed förbundna löneregleringen för häradshövdingarna innebär nämligen att dessa befattningar inordnas under det civila avlöningsreglementet. Jämligt § 5 i lösenförordningen och nyssnämnda kungörelse av år 1941 följer härav att den lösen som förut tillkommit häradshövdingarna skall övergå till stämpel.

De sakkunniga ha erinrat att domsagoreformen av skäl som nu anförts icke i och för sig påkallade någon förändring i lösen- och stämpelförordningarna. De ha emellertid framhållit att, såsom domsagoutredningen yttrat, sedan häradshövdingarnas rätt till lösen upphört och hänsyn således icke vidare behövde tagas till lösensatsernas inverkan på häradshövdingarnas inkomster, för lantdomstolarnas vidkommande möjlighet yppades att mera fritt bestämma lösensatserna i enlighet med vad av sakliga skäl kunde befinnas lämpligt.

Härvid ha de sakkunniga ansett i främsta rummet böra övervägas, huruvida den skiljaktighet som för närvarande består mellan lant- och stadsdomstolarna alltjämt bör upprätthållas.

Rörande de nuvarande förhållandena i detta hänseende ha de sakkunniga anført:

I såväl lösen- som stämpelförordningen hänföras lantdomstolarna till den andra av de avdelningar, vari de offentliga myndigheterna äro fördelade. Stadsdomstolarna åter tillhöra jämte magistraterna första avdelningen. Med allenast få undantag gälla olika lösen- och stämpelsatser för dessa avdelningar. I många fall råder olikhet i sammanlagda avgiftsbeloppen, och i den mån dessa äro lika föreligger i regel en skiljaktig fördelning av den totala expeditionavgiften mellan lösen och stämpel. Endast beträffande ett fåtal expeditioner råder full överensstämmelse mellan debiteringsnormerna. Så-

som exempel må nämnas följande: en avskrift om ett ark betingar vid stadsdomstol 2 kronor i lösen och 1 krona i stämpel medan lösen vid lantdomstol är 1 krona lägre; för part utskrivet utdrag av domboken om ett ark drager i båda fallen en kostnad av 4 kronor varav i stad 3 kronor men på landet 2 kronor utgöres av lösen; lösen för kallelsebrev, meddelanden och underrättelser enligt konkurslagen är i stad dubbelt så hög som på landet; kostnaden för vanliga inskrivningsärenden rörande fast egendom uppgår, bortsett från lagfartsbevisen och inteckningskontrollstämpel, överallt till 6 kronor 50 öre därav lösen utgör på landet 4 kronor men i stad 5 kronor; gravationsbevis rörande en fastighet betingar i stad en lösenavgift av i allmänhet 3 kronor 75 öre medan på landet motsvarande avgift är 2 kronor 25 öre.

De sakkunniga ha ansett sig böra föreslå att, så långt detta vore möjligt, enahanda avgiftsbelopp fastställas att gälla för expeditioner från samtliga underdomstolar. Till stöd härför ha de anfört:

Uppenbarligen är det ett önskemål att expeditioner av samma slag skola betinga samma totala kostnad, vare sig de utfärdas av underdomstol på landet eller av underdomstol i stad. Angelägenheten härav har framhållits såväl i det under år 1882 avgivna kommittébetänkande, vilket legat till grund för lösenförordningen, som i den av Kungl. Maj:t till 1922 års riksdag avlåtna propositionen angående de förut omnämnda höjningarna av vissa i stämpelförordningen upptagna avgiftsbelopp. Fördelningen av det för en expedition utgående totala avgiftsbeloppet på lösen och stämpelavgift kan väl anses likgiltig för den som har att lösa expeditionen, men det måste dock anses önskvärt att även denna fördelning i den mån så är möjligt genomföres på samma sätt vid de olika slagen av underdomstolar. Att lösenavgifterna hittills utgått med högre belopp i städerna än på landet har uppenbarligen stått i samband med städernas skyldighet att själva svara för kostnaderna för rättsskipningen. Genom de högre lösenbeloppen ha städerna, direkt eller indirekt, erhållit bidrag till dessa kostnaders täckande. Bortsett från några enstaka undantagsfall synes det icke kunna ifrågakomma att sänka de lösenbelopp, som för närvarande utgå för stadsdomstolarnas expeditioner. Då emellertid i fråga om lantdomstolarnas expeditioner fördelningen av lösen- och stämpelbeloppen numera saknar betydelse föreligger icke något hinder mot att beträffande dessa expeditioner höja lösensatserna till samma belopp som gälla vid stadsdomstolarna och i motsvarande mån sänka stämpelbeloppen. I den mån de totala avgifterna på landet understiga motsvarande belopp i städerna synes en ökning av de förra avgifterna vara motiverad, ej minst med hänsyn till den stegring av förvaltningskostnaderna som kan beräknas uppstå genom domsagoreformen.

På några punkter ha de sakkunniga funnit enhetlighet icke kunna uppnås. Undantagen gälla vissa avgifter vid inregistrering av bouppteckning och lagfart å överlåtelse av fast egendom vilka utgå i städerna men sakna motsvarighet på landet. De sakkunniga ha ansett det icke kunna ifrågasättas att utsträcka de åsyftade avgiftsbestämmelserna att gälla även för landet. Med hänsyn till avgifternas betydelse för städerna eller vederbörande befattningshavare har det ej heller syntts de sakkunniga böra ifrågakomma att i detta sammanhang avskaffa berörda avgifter. I nämnda hänseenden har därför i förslaget bibehållits den nuvarande olikheten mellan land och stad. Vissa jämkningar av bestämmelserna ha emellertid föreslagits av de sakkunniga.

Den likformighet som vid utredningen eftersträvats har i förslaget även genomförts i formellt hänseende genom att underdomstolar i stad, som nu höra till första avdelningen i lösen- och stämpelförordningarna, överförts till andra avdelningen, som för närvarande omfattar underdomstolar på landet och vattendomstolar. I samband med denna överflyttning, som jämväl avser polisdomstolar, ha även de övriga domstolsmyndigheter som nu tillhöra första avdelningen, nämligen krigsrätter samt konsulardomare och konsularrätt, hänförts till andra avdelningen, som därmed kommer att omfatta samtliga domstolar i första instans. Magistraterna ha däremot fått kvarstå i första avdelningen.

De sakkunniga ha anmärkt att — när vid lantdomstolarna även de nuvarande lösenavgifterna framdeles skola redovisas i form av stämpel — det till synes låge närmast till hands att utesluta dessa domstolar ur lösenförordningen och i stället införa de totala expeditionsavgifterna i stämpelförordningens avgiftstariff. Såsom skäl för att icke föreslå någon sådan omläggning av de nuvarande bestämmelserna ha de sakkunniga anfört:

Då stadsdomstolarna alltjämt måste kvarstå i lösenförordningen, skulle med ett dylikt förfaringsätt någon enhetlighet i formellt hänseende mellan underdomstolarna icke kunna ernås. Vidare skulle i fråga om stämpelförordningen ha erfordrats en ingående omarbetning, som inneburit upptagande däri av ett flertal nya rubriker vilka nu förekomma endast i lösenförordningen. Samma rubriker skulle ändock med hänsyn till stadsdomstolarna alltjämt måst kvarstå i sistnämnda författning. Slutligen innehåller lösenförordningen vissa allmänna bestämmelser om expeditioner från offentliga myndigheter, vilka bestämmelser även i fortsättningen skola gälla beträffande lantdomstolarna. Att expeditionsavgifterna för dessas vidkommande enligt förslaget bliva bestämda i två författningar innebär icke någon olägenhet av betydelse, helst som befattningshavarna äro vana härvid. Avförande ur lösenförordningen har ej heller tidigare ansetts påkallat beträffande de många myndigheter vilkas lösen i samband med lönereregleringar indragits till statsverket. Det kan emellertid förtjäna att tagas under öfvervägande huruvida icke framdeles, exempelvis i samband med införande av rättegångsavgifter i anslutning till processreformens genomförande, samtliga avgifter för expeditioner härrörande från domstolarna böra regleras genom en enhetlig författning.

I detta sammanhang ha de sakkunniga påpekat att av hänvisningen i § 5 lösenförordningen till 7 § stämpelförordningen framginge att frihet från sådana i lösenförordningen stadgade avgifter, som enligt förstnämnda paragraf skulle uttagas genom stämpelbeläggning, komme att äga rum i samma utsträckning som beträffande avgift vilken direkt angåves i stämpelförordningen, så att t. ex. protokollsexpeditioner till part, som i målet erhållit fri rättegång, ej skulle påföras stämpelavgift av något av dessa slag.

Jämte det de sakkunniga sökt avskaffa skillnaden i expeditionsavgifter vid underdomstolarna på landet och i stad ha de eftersträvat förenkling och förtydligande av nu gällande bestämmelser. Härvid ha även en del i förordningarna nu förekommande rubriker uteslutits med hänsyn till den ringa förekomsten av därmed avsedda expeditioner. Vissa nya rubriker ha i stället införts. Det i direktiven omnämnda önskemålet, att enhetliga debiteringsnor-

mer må komma till användning, ha de sakkunniga ansett böra tillgodoses genom vissa allmänna bestämmelser i § 6 i lösenförordningen. Det föreslås sålunda dels att fullmakter och andra sådana behörighetshandlingar endast då det finnes påkallat av särskilda omständigheter må ordagrant intagas i dombok eller protokoll, samt dels att myndighet ej, med mindre särskilda skäl därtill föranleda, i mål eller ärende må påfordra företeende av eller utan särskild begäran utfärda bevis rörande förhållanden, varom hos myndigheten förda rotlar, diariier eller andra sådana handlingar innehålla upplysning.

Den översyn av författningarna som de sakkunniga verkställt har i enlighet med direktiven i främsta rummet avsett sådana expeditioner som utfärdas av underdomstolarna. Endast i ringa mån ha till prövning upptagits frågor som beröra andra myndigheter. Till följd av begränsningen av utredningsuppdraget ha de sakkunniga ansett sig förhindrade att behandla spörsmål som uteslutande angå andra myndigheter än domstolarna.

För bedömande av frågan om avgiftsbeloppens storlek ha de sakkunniga låtit utföra vissa beräkningar rörande sportelinkomsterna och förvaltningsutgifterna vid stadsdomstolarna dels år 1930, vilket valts till utgångspunkt, dels åren 1938—1941. Resultaten av dessa beräkningar redovisas i tre tabeller, avseende sportelinkomster, förvaltningsutgifter och behållen sportelinkomst. De sakkunniga ha i anslutning härtill uttalat att enligt vad tabellerna utvisade sportelinkomsterna, vilka tidigare hållit sig vid en ganska konstant nivå, från och med år 1940 avsevärt sjunkit. Minskningen från år 1930 till och med år 1941 utgjorde i genomsnitt 23 procent. Förvaltningskostnaderna däremot hade från år 1930 oavbrutet ökats, till och med år 1939 med i medeltal omkring 28 procent. Dessa förändringar hade beträffande de behållna sportelinkomsterna medfört en mycket betydande minskning, som från år 1930 till och med år 1941 i genomsnitt utgjorde icke mindre än 72 procent.

Beträffande minskningen av sportelinkomsterna ha de sakkunniga anført:

Minskningen torde väsentligen vara att tillskriva en av kristiden beroende nedgång i de mera lösengivande ärendenas antal. Bidragande orsaker torde vara dels den år 1940 vidtagna reduktionen av ersättningen för förlorad lösen till följd av inteckningsförnyelsernas avskaffande och dels viss minskning av antalet civilmål. Den genom civilmålens nedgång uppkomna inkomstminskningen torde endast i ringa mån ha uppvägs av inkomstökning genom en stegring av antalet brottmål, vilka lämna förhållandevis ringa lösen. Till minskningen av sportelinkomsterna torde även ha medverkat att vissa grupper av magistratsärenden överflyttats till länsstyrelser och, i fråga om vissa städer, till poliskammare.

I fråga om förvaltningsutgifterna bör nämnas att de gjorda beräkningarna, enligt vad de sakkunniga meddelat, begränsats att avse sådana kostnader, för vilka i fråga om häradsrätterna statsverket efter domsagoreformens genomförande har att svara, eller således kostnaderna för avlöning av skriv- och expeditionsbiträden samt för skrivmaterialier, böcker och dylikt.

För år 1941 uppgingo dessa utgifter i samtliga städer till 1,411,800 kronor. Till jämförelse härmed ha de sakkunniga påpekat att de utav städerna år 1941 utbetalade avlöningarna till borgmästare och rådmän jämte övrig rätts-

bildad personal vid rådhusrätterna och magistraterna beräknats uppgå till en summa av 5,700,000 kronor.

Beträffande förvaltningsutgifternas stegring ha de sakkunniga funnit en avsevärd skillnad förefinnas mellan olika grupper av städer; särskilt anmärkningsvärd vore skillnaden mellan städer, i vilka befattningshavarna helt eller till väsentlig del avlönades medelst sportler, och städer varest sportlerna indragits till stadens kassa. Enligt tabellerna uppgår stegringen t. o. m. år 1939 i genomsnitt för de förra till 12.7 procent och för de senare till 30.5 procent.

Angående ökningen av förvaltningsutgifterna t. o. m. år 1939 och utvecklingen därefter ha de sakkunniga yttrat:

Av vikt för frågan om höjning av lösenavgifterna torde i första hand vara, huruvida och i vad mån den stegring av förvaltningsutgifternas totalsumma, som utredningen visar, har sin grund i ökning av arbetsuppgifterna eller föranletts av höjning av lönenivån för den vid domstolarna anställda personalen och ökade priser i övrigt. En undersökning av arbetsbördan vid stadsdomstolarna åren 1930 och 1939 visar att en viss förskjutning skett i fråga om göromålens art, i det att civilmålen minskat och brottmålen ökat i antal, varjämte inskrivningsärendenas antal i någon mån stigit. Den totala arbetsbördan torde emellertid ha förblivit i stort sett oförändrad. Den under åren före kriget inträdda ökningen av förvaltningskostnaderna torde därför bero på andra orsaker, i främsta rummet på en förbättring av de icke rättsbildade biträdenas ställning beträffande såväl avlöning som arbetsförhållanden i övrigt. Av väsentlig betydelse för denna utveckling, till vilken motsvarighet finnes även på andra arbetsområden, torde ha varit att personalens avlöning under ifrågavarande tid i allt flera fall övertagits av städerna.

Den allmänna stegring av löne- och prisnivån som ägt rum efter krigets utbrott har inverkat även å stadsdomstolarnas förvaltningsutgifter. Vilken betydelse prisstegringen haft speciellt för stadsdomstolarna, kan icke direkt utläsas ur de införskaffade sifferuppgifterna. På grund av minskningen under krisåren av antalet ärenden, särskilt inskrivningsärenden, och därav föranledd besparing av utgifter kunna siffrorna för de olika åren nämligen icke anses fullt jämförbara. Erfarenheten angående prisstegringens inverkan — särskilt å lönenivån, vilken faktor i detta sammanhang torde vara av avgörande betydelse — synes emellertid berättiga till antagandet, att den av prisstegringen föranledda ökningen av förvaltningskostnaderna kan beräknas till i genomsnitt minst 20 å 25 procent. Stegringen av kostnaderna torde likaså under tiden före kriget vara avsevärt mindre i de städer där de icke rättsbildade biträdena avlönas av befattningshavarna.

Sammanfattningsvis ha de sakkunniga uttalat, att då stegringen av förvaltningskostnaderna vid rådhusrätterna och magistraterna från år 1930 t. o. m. år 1939 beräknats utgöra 28 procent samt den av kristiden föranledda ytterligare kostnadsökningen torde uppgå till minst 20 å 25 procent av kostnaderna år 1939, kunde den sammanlagda kostnadsökningen från år 1930 till och med år 1942 beräknas utgöra åtminstone omkring 55 procent.

De sakkunniga ha funnit att förvaltningskostnadernas stegring bör föranleda en lösenförhöjning och att därvid bör beaktas icke blott den ökning av kostnaderna som ägt rum före kriget utan även i viss mån den senare inträdda kostnadsstegringen. Däremot borde minskningen i och för sig av sportelinkomsterna icke läggas till grund för en höjning av lösensatserna. Häräm ha de sakkunniga anfört:

Det ligger i sakens natur att den som uppstår inkomster i form av sportler måste till en viss grad finna sig i en av konjunkturförhållandena betingad nedgång i dessa inkomster, liksom å andra sidan en av andra konjunkturer föranledd höjning av inkomsterna kommer honom till godo. Detta utsluter dock icke att åtgärder kunna anses påkallade för att bereda den sportelberättigade ersättning vid en mera markerad minskning av inkomsterna, i synnerhet om denna kan förväntas bli av mera stadigvarande natur. Beträffande den i förevarande fall uppkomna minskningen synes den, åtminstone till väsentlig del, ha varit av sådan art att en återgång torde kunna förväntas vid återinträdet av mera normala förhållanden. Med hänsyn härtill och till uttalandet i direktiven, att de sakkunnigas uppdrag icke borde åsyfta åtgärder av löneroglerande karaktär, ha de sakkunniga icke ansett ett förslag till höjning av lösen böra grundas å minskningen i och för sig av sportlerna.

Stegringen av förvaltningskostnaderna utgör däremot enligt de sakkunnigas mening ett förhållande på grund varav berättigade anspråk kunna resas på en lösenförhöjning. Detta gäller i första hand den ökning av kostnaderna som ägt rum före kriget. Denna ökning, vilken väsentligen sammanhänger med förbättringen av den icke rättsbildade personalens ställning, kommer med all säkerhet att bli bestående. En fortsatt utveckling mot bättre avlöningsvillkor för denna personalgrupp kan därjämte för rådhusrätternas vidkommande förväntas. Den förbättring av den icke rättsbildade personalens löneförhållanden, som i fråga om häradsrätterna kommer att ske genom domsagoreformen, torde härvidlag icke bli utan betydelse för städerna, där lönerna för motsvarande befattningshavare i gemen torde ligga på avsevärt lägre nivå.

Den till följd av krisförhållandena inträdda kostnadsstegringen — för vilken i motsats till förhållandet på de flesta andra områden någon kompensations ej utgått — kan i detta sammanhang icke heller lämnas obeaktad. På grund av kostnadsstegringens grad och varaktighet samt omöjligheten att beräkna, när återgång till mera normala förhållanden kan ske, torde även denna stegring kunna anses motivera en höjning av sportelsatserna, detta så mycket mera som utgiftsstegringen i förening med sportelminskningen medfört en avsevärd nedgång av den behållna inkomsten samtidigt som de allmänna levnadskostnaderna stigit.

De av de sakkunniga verkställda undersökningarna ha, såsom förut nämnts, begränsats till att avse förhållandena i städerna. I fråga om häradsrätterna har någon undersökning av förvaltningskostnaderna ej verkställts av de sakkunniga. De ha emellertid funnit det motiverat att låta höjningen gälla även dessa domstolar. Till grund härför ha de, jämte vad förut anförts om önskvärdheten av att likställa underdomstolarna i avgiftshänseende, åberopat den ej oväsentliga ökning av statsverkets kostnader som domsagoreformen medför.

Med avseende å det närmare genomförandet av förslaget om lösenförhöjning ha de sakkunniga yttrat:

Genomförandet av en på utgiftsstegringen grundad höjning av sportelsatserna erbjuder vissa svårigheter. Med hänsyn till att sportelinkostnerna regelmässigt lämna överskott till befattningshavarnas avlöning skulle en höjning, som medförde en större eller mindre ökning även av detta överskott, vara att jämställa med en sådan löneroglering som enligt direktiven icke bör ske i förevarande ordning. Vid beräkning av den ökning av förvaltningskostnaderna, som bör föranleda till en höjning av sportelsatserna, måste vidare bortses från de kostnader som äro förbundna med magistraternas rent kommunala göromål. Icke heller kan det utan vidare anses riktigt att genom en höjning av lö-

sensatserna söka uppväga en kostnadsökning som sammanhänger med göromål vilka icke inbringa någon lösen; en komensation i detta hänseende bör icke ske genom att lösen för övriga expeditioner höjes utöver vad som i och för sig kan anses skäligt för dessa. Nu anförda omständigheter måste beaktas vid bestämmandet av den totala sportelökning som kan böra åvägbringas genom en lösenhöjning.

Den höjning av lösenavgifterna, som i genomsnitt anses skälig, bör icke i samma grad drabba alla olika slag av expeditioner. I fråga om varje särskild expedition måste hänsyn tagas till förhållandet mellan lösensatsen för expeditionen och den därmed förenade kostnaden, vari även ingår en andel av de allmänna förvaltningskostnaderna. Vidare måste beaktas en mångfald andra omständigheter som medföra att avgiften för en viss expedition bör sättas lägre eller högre än för en annan.

Från nu angivna utgångspunkter ha de sakkunniga funnit att lösenhöjningar i främsta rummet borde ske i fråga om domboksexpeditioner och vissa andra till rättegångsväsendet hörande expeditioner. Beträffande expeditioner i samband med inskrivningsväsendet borde däremot endast ske mindre höjningar. I avseende härå ha de sakkunniga anfört:

Till domboken hörande mål och ärenden representera de viktigaste och mest maktpåliggande arbetsuppgifterna inom rättsvården och taga i enlighet härmed i anspråk största delen av den mera kvalificerade rättsbildade personalens arbetskraft. Såväl med hänsyn härtill som till de avsevärda kostnader vilka äro förenade med expeditionerna måste de nu gällande lösensatserna anses vara alltför låga; de täcka knappast mer än de rena utskriftskostnaderna. Vidkommande dessa expeditioner synes därför en jämförelsevis betydande lösenhöjning vara väl motiverad. I förhållande till övriga rättegångskostnader torde en sådan höjning för parterna vara av underordnad betydelse. En förhållandevis stor lösenhöjning har även ansetts böra ske i fråga om vissa andra till rättegångsväsendet hörande expeditioner, bl. a. stämningar och kommunikationsresolutioner. I några fall har emellertid ansetts skäligt att företaga en mot lösenhöjningen helt eller delvis svarande nedsättning av stämelavgiften.

Expeditioner i ärenden rörande inskrivningsväsendet betinga för närvarande relativt höga avgifter. Detta torde i och för sig vara motiverat med hänsyn till de allmänna omkostnaderna för fastighetsboks- och fastighetsregisterväsendet samt skillnaden mellan de egentliga rättegångsärendena, å ena, och de till den frivilliga rättsvården hörande ärendena, å andra sidan. Då i fråga om inskrivningsärendena jämförelsevis ringa del av lösenavgifterna motsvaras av löpande förvaltningskostnader, synes den höjning av lösensatser som nu ifrågakommer böra bli förhållandevis mindre för expeditioner i dylika ärenden än i fråga om åtskilliga andra expeditioner. Härtill kommer att avgifterna i inskrivningsärenden i väsentliga delar reglerats så sent som under åren 1932 och 1934.

Förslaget innebär emellertid icke endast avgiftshöjningar. I några fall ha föreslagits nedsättningar av avgifter som de sakkunniga ansett vara alltför höga.

De sakkunniga ha anmärkt, att vid avvägningen av de olika lösensatserna någon avgörande betydelse icke kunnat tillmätas den inverkan höjningen i det särskilda fallet kunde få för den enskilde sportelberättigade befattnings-

havaren men att de sakkunniga eftersträvat att höjningarna icke skulle verka ensidigt.

Några av de föreslagna ändringarna beröra även andra myndigheter än underdomstolarna. De sakkunnigas syfte har därvid varit att uppnå önskvärd enhetlighet.

I fråga om de ekonomiska verkningarna av de föreslagna ändringarna må nämnas följande. Enligt av de sakkunniga verkställda överslagsberäkningar torde ändringarna i lösensatser för stadsdomstolarna medföra en höjning av sportelinkomsterna med i runt tal 350,000 kronor om året, motsvarande 35 procent av förvaltningsutgifterna vid rådhusrätterna och magistraterna år 1930. Ökningen av sportelinkomsterna motsvarar således ungefär två tredjedelar av den till 55 procent beräknade sammanlagda kostnadsstegringen sedan sistnämnda år. Vid beräkningarna ha de sakkunniga utgått från medeltalet mål och ärenden åren 1937—1941, därvid dock i saknad av publicerat statistiskt material för år 1941 antalet mål och ärenden detta år antagits ha varit i stort sett detsamma som år 1940.

För statsverket skulle ändringarna medföra en inkomstökning som de sakkunniga antagit komme att snarare över- än understiga 500,000 kronor om året.

Vad angår frågan, huruvida de föreslagna avgiftsändringarna böra tilläggas giltighet allenast för viss begränsad tid, ha de sakkunniga funnit övertvägande skäl tala för att så icke bör ske. De ha därvid anfört, att avgifter som sammanhännga med rättegångsmålen måste antagas komma att undergå en reglering i samband med processreformens genomförande och att de i övrigt föreslagna ändringarna icke synts vara av annan natur än att de borde äga bestånd även under de förändrade förhållanden, som kunde förväntas efter krigets slut. Med hänsyn härtill syntes det ej föreligga tillräcklig anledning att nu stadga någon särskild tidsbegränsning för bestämmelsernas giltighet.

Slutligen ha de sakkunniga till behandling upptagit frågan om förvandling av de nuvarande kommissionärsarvodena i domsagorna till stämpelavgifter. Förslagets innebörd i denna del skall senare beröras.

Yttranden rörande huvudgrunderna i förslaget.

Förslaget har lämnats utan erinran av hovrätten för Övre Norrland, länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala och Malmöhus län, en domhavande, sex magistrater och rådhusrätter, tretton drätselkamrar, jordbrukskreditkassan och stadsförbundet. Övriga yttranden äro i huvudsak tillstyrkande eller innehålla uttalanden endast rörande detaljfrågor. Förslaget avstyrkes i väsentliga delar av statskontoret. Även stadshypoteksföreningarnas förtroenderåd och drätselkammaren i Luleå få anses avböja detsamma.

I vad förslaget innebär att enhetliga bestämmelser skola gälla för lant- och stadsdomstolar har det så gott som undantagslöst vunnit giltande i yttrandena. Detsamma gäller beträffande de förenklingar och förtydliganden som de sakkunniga föreslagit. *Svea hovrätt* uttalar sålunda att hovrätten delade de sakkunnigas uppfattning om önskvärdheten

av enhetliga debiteringsnormer vid lant- och stadsdomstolarna och att hovrätten likaledes tillstyrkte vad de sakkunniga föreslagit i syfte att förtydliga och förenkla vissa bestämmelser i förordningarna. Hovrätten ansåge det emellertid böra övervägas, om icke i vissa avseenden ytterligare åtgärder i förtydligande syfte lämpligen borde vidtagas. *Hovrätten över Skåne och Blekinge* yttrar att det syntes välgrundat att i samband med de föreslagna avgiftshöjningarna sådana ändringar vidtoges i förordningarna, att enahanda avgiftsbelopp, så långt detta vore möjligt, fastställdes att gälla för expeditioner från samtliga underdomstolar. *Överståthållarämbetet* finner det vara av godo att i förslaget eftersträvats ett utjämnande av de olikheter i avseende å avgifter för samma slags expeditioner som råda mellan de olika myndigheterna.

Även *statskontoret* förklarar sig principiellt helt instämma med de sakkunniga däri, att enhetlighet i fråga om lösen- och stämpelavgifterna vore i hög grad önskvärd. Med hänsyn till betänkligheter mot lösenförhöjning kunde dock statskontoret icke biträda förslaget i dessa delar. Vidkommande de föreslagna förenklingarna av hittills gällande, i många fall onödigt utvecklade och alltför detaljerade bestämmelser kunde ämbetsverket i princip ansluta sig till förslaget. Med statskontorets utgångspunkter beträffande avgifternas storlek måste emellertid även i dessa delar en viss omarbetning äga rum.

Vissa erinringar ha riktats mot att enligt förslaget rådhusrätt och magistrat skulle komma att tillhöra olika avdelningar i avgiftstarifferna. *Rådhusrätten i Gävle* anför att dessa myndigheters hänförande till samma avdelning syntes särskilt motiverat i de fall då magistraten vore överexekutor och i den egenskapen utövade viss dömande verksamhet i första instans. *Rådhusrätten i Östersund* anmärker att genom förslaget det organiska sambandet mellan ifrågavarande myndigheter skulle brytas och att det vore viktigare att bibehålla detta samband än att vinna en huvudsakligen redaktionell enhetlighet mellan underdomstolarna. För magistrat och rådhusrätt borde gälla samma lösen- och stämpelavgifter.

Hovrätten över Skåne och Blekinge understryker det i de sakkunnigas promemoria uttalade önskemålet om expeditionsavgifternas framtida reglering genom en enhetlig författning. Styrelsen för *svenska bankföreningen* — som uttalar att fastställandet av enhetliga avgifter för underdomstolarna vore ett steg i rätt riktning samt att de föreslagna förenklingarna och förtydligandena vore befogade och väl avvägda — framhåller såsom ett önskemål, att bestämmelserna på förevarande område göras till föremål för en genomgripande omarbetning i syfte bl. a. att sammanföra samtliga stadganden till en enda författning. De skäl som de sakkunniga anført för att i varje fall tills vidare bibehålla den nuvarande ordningen syntes emellertid vara bärande. Samma önskemål framhålls av styrelsen för *svenska sparbanksföreningen* som dock ifrågasätter huruvida icke en enhetlig reglering borde tagas under övervägande redan nu. Även *domhavanden i Södra Møre domsaga* uttalar sig för en sammanföring av de nuvarande bestämmelserna.

De föreslagna höjningarna av avgiftsbeloppen ha i allmänhet godkänts i yttrandena. Statskontoret och i viss mån även stadshypoteksför-
eningarnas förtroenderåd ha dock uttalat sig mot förslaget i denna del.

Förslaget tillstyrkes av *Svea hovrätt* som dock uttalar viss tvekan om lämpligheten att avsevärt höja lösensatserna utöver de belopp som för när-
varande gälla för stadsdomstolarna. Hovrätten anför:

Visserligen måste det anses önskvärt, att statsverkets kostnader för dom-
sagoreformen i väsentlig mån täckas genom höjda expeditionsavgifter, men
eftersträvandet av detta syftemål kan i och för sig ej motivera höjning av
sådana expeditionsavgifter som icke tillfalla statsverket. Det är tydligt, att
en höjning av lösensatserna efter de principer som de sakkunniga föreslagit
kan motiveras endast om hänsyn tages även till stegringen av förvaltnings-
kostnaderna vid stadsdomstolarna — under dessa kostnader har härvid icke
medräknats vad som åtgår till avlöning åt domare. Emellertid kan det —
något som de sakkunniga också framhållit — möta betänklighet att genom-
föra en på utgiftsstegringen grundad höjning av sportelinkomsterna i stä-
derna. De sakkunniga ha påpekat, att då dessa inkomster regelmässigt läm-
nade överskott till befattningshavarnas avlöning, en höjning, som medförde
en större eller mindre ökning av detta överskott, vore att jämställa med en
sådan lönereglering som enligt direktiven för de sakkunniga icke borde ske
i förevarande ordning. I den mån en höjning av lösensatserna skulle med-
föra, att stadsdomarna, bortsett från den under kriget inträffade prissteg-
ringen, erhöle bättre avlöningvillkor än vad vid de nuvarande lösensatser-
nas bestämmande beräknats bliva fallet, finner också hovrätten, att höj-
ningen skulle innebära en icke önskad form av lönereglering. Däremot torde
det få anses skäligt, att om stegringen av förvaltningskostnaderna skulle i
mera avsevärd mån åstadkomma en minskning av de vid lösensatsernas be-
stämmande beräknade genomsnittliga inkomsterna för de ifrågavarande be-
fattningshavarna, dessa erhöle gottgörelse genom höjning av lösensatserna.
Den som uppbär inkomster i form av sportler måste visserligen, såsom ock-
så de sakkunniga framhållit, till en viss grad finna sig i en av konjunktur-
förhållandena betingad nedgång av dessa inkomster, men om stegringen av
förvaltningskostnaderna skulle medföra, att överskottet täckte endast en re-
lativt obetydlig del av den inkomst som befattningshavaren genomsnittligt
sett haft anledning att räkna med, torde, därest befattningshavaren icke er-
håller ersättning i annan form, en höjning av sportlerna framstå såsom mo-
tiverad. Det senast sagda berör som synes icke de städer, i vilka sportel-
inkomsterna tillfalla staden, men ett liknande betraktelsesätt torde kunna
anläggas med avseende å sådana städer. Anledning synes nämligen före-
ligga att taga viss hänsyn till vilket genomsnittligt sportelöverskott staden
skäligen kunnat räkna med, då staden åtog sig att avlöna sina ifrågavarande
befattningshavare. Med hänsyn till det sagda samt till den utredning om
sportelinkomsternas och förvaltningsutgifternas storlek som de sakkunniga
förelagt finner sig hovrätten kunna tillstyrka den av de sakkunniga före-
slagna genomsnittliga höjningen av lösensatsernas belopp.

Hovrätten finner det önskvärt, att det vid förslagets genomförande klar-
lägges att de ifrågavarande höjningarna icke få åberopas såsom grund för
ökade ersättningsanspråk gentemot statsverket från sådana städer vilkas ju-
risdiktions övertagits av staten. Härvid anföres, att det torde finnas anled-
ning antaga att sådana anspråk kunde komma att resas och att en sådan
konsekvens icke syntes önskvärd.

Hovrätten över Skåne och Blekinge förklarar, att hovrätten delade den i förslaget uttryckta uppfattningen, att åtskilliga av de lösen- och stämpelbelopp, som enligt gällande bestämmelser utginge för underrätternas expeditioner, icke lämnade skäligen ersättning för arbete och kostnader, varför en höjning av dessa avgifter måste anses påkallad. *Länsstyrelsen i Malmöhus län* finner det påtagligt, att de stegrade förvaltningskostnaderna i sådan grad bidragit till reduktion av behållna sportelinkomster att en reglering av nu utgående expeditionsavgifter vore påkallad.

Statskontoret anför:

De sakkunniga ha gått in för ett utjämningssystem, som tämligen genomgående medför en höjning av lösenavgifterna utan motsvarande höjning av stämpelavgifterna och i många fall en direkt sänkning av sistberörda avgifter. En efter dylika principer genomförd omläggning kommer att medföra en inkomstökning för staten och flertalet större städer och därjämte en löneökning för de befattningshavare, vilka ännu äga uppbara sportler.

Statskontoret vill till en början erinra, att en strävan att avskaffa tjänstemännens sportelinkomster tydligt kommit till uttryck i de senare årens löne-regleringar. En liknande utveckling torde givetvis vara önskvärd ifråga om stadsdomarnas löneförhållanden. Det lär därför ligga i sakens natur, att den ökning av avgifterna för domstolarnas expeditioner, som kan vara önskvärd, i varje fall icke bör förläggas till lösenavgifterna. Det är visserligen sant, att dessa vad rådhusrätterna beträffar numera till största delen tillfalla städerna och endast i jämförelsevis ringa omfattning befattningshavarna såsom lönetillskott, men de i nämnda hänseende föreslagna åtgärderna skulle i varje fall innebära ett frångående av en viktig princip och medföra ett försvårande av löneregleringsarbetet. För övrigt anser sig statskontoret böra fästa uppmärksamheten vid att i direktiven för utredningen uttryckligen förklarats, att beträffande stadsdomstolarna åtgärder av lönereglerande natur icke må av utredningsmännen föreslås. I detta sammanhang vill statskontoret vidare erinra, att den av de sakkunniga påvisade ökningen av förvaltningskostnaderna till icke oväsentlig del har sin orsak i den alltför liberala lönepolitik, som bedrivits av ett stort antal städer och som själfallet icke kan godtagas såsom skäl för höjning av dem tillkommande lösen. För övrigt torde här böra framhållas, att det icke endast är städernas befattningshavare, som profitera av en höjning av lösenavgifterna. Även vissa statliga tjänstemän med oreglerad lön komma att få sina löneförmåner förbättrade vid genomförandet av det föreliggande förslaget. Så torde exempelvis kunna bliva fallet med häradskrivarna, vilka redan nu torde vara väl tillgodosedda i avlöningshänseende.

Även om statskontoret principiellt kan helt instämma med de sakkunniga däri, att enhetlighet ifråga om lösen- och stämpelavgifterna är i hög grad önskvärd, kan ämbetsverket av ovan angivna skäl icke biträda förslaget i dessa delar.

Därest den erforderliga omläggningen icke skulle låta sig göra med mindre än att ökning av lösen sker på stämpelavgiftens bekostnad, måste ämbetsverket för sin del föredraga ett bibehållande i avdelning I av städernas domstolar, eventuellt med oförändrade stämpeltariffer. En sådan anordning synes statskontoret icke alltför motbjudande under en övergångsperiod i avvaktan på att avgifterna för domstolarnas expeditioner i samband med processreformens slutliga genomförande inom en ej avlägsen tid regleras genom en enhetlig författning.

Som ytterligare skäl för att bibehålla nuvarande bestämmelser åberopar statskontoret den omständigheten att allmänt prisstopp påbjudits. Jämväl *stadshypoteksföreningarnas förtroenderåd*, som dock endast yttrar sig med avseende å inskrivningsärenden, ifrågasätter huruvida icke de åtgärder i prisreglerande syfte som särskilt under det senaste året trätt i tillämpning även borde omfatta expeditonsavgifter. I yttrandet anmärkes att de föreslagna avgiftsförhöjningarna i inskrivningsärenden i vissa fall vore avsevärda och ej, såsom de sakkunniga uttalat, innefattade endast mindre förhöjningar.

Föreningen mellan hypoteksombudsmännen, som framställer anmärkningar mot de för gravationsbevis föreslagna avgifterna, förklarar att godtagandet av övriga i åtskilliga fall väsentliga höjningar av expeditonsavgifterna i inskrivningsärenden betingades av förhoppningen om en revision av avgifterna vid återinträdda normala förhållanden samt av den föreslagna bestämmelsen i § 6 lösenförordningen.

Styrelsen för *svenska bankföreningen* uttalar att de föreslagna höjningarna i stort sett vore befogade och rimliga.

Av domhavandena har endast *domhavanden i Södra Møre domsaga* berört frågan om avgiftshöjningarna. Han anmärker att förhöjningen vid närmare undersökning torde komma att visa sig vara av icke oväsentlig betydelse. Huruvida förhöjningen kunde vara behövlig undandroge sig hans bedömande men då det vore uppenbart att en del rådhusrätter vore överorganiserade förefölle dock behovet åtminstone för dessa domstolars vidkommande såsom ganska tvivelaktigt. En förhöjning av lösensatserna kunde förväntas motverka en förläggning av mindre städer under landsrätt.

De yttranden som avgivits av stadsmyndigheterna giva i stort sett uttryck åt den meningen att de föreslagna höjningarna av lösenavgifterna visserligen äro låga men dock böra godtagas.

Stockholms magistrat konstaterar med tillfredsställelse att förslaget innebure en icke oväsentlig ökning av den nuvarande sportelinkomsten. Huru önskvärt det än enligt magistratens mening varit, att ökningen kunnat så tillmätas, att den kommit att täcka ej blott de ökade förvaltningsutgifterna utan jämväl en del av de under årens lopp ökade kostnaderna för avlönande av den juridiskt bildade personalen, insåge magistraten väl de svårigheter som härutinnan måste härflyta av de å olika orter rådande skilda avlöningsförhållanden. Magistraten ville därför ej framställa något yrkande i sådant hänseende.

Magistraten och rådhusrätten i Lund ifrågasätter, huruvida icke full compensation borde lämnas för kostnadsstegringen, som väl finge anses bliva i huvudsak bestående. Härvid torde särskilt böra beaktas städernas övriga stora utgifter för domstolarna med deras rent statliga uppgifter, vilka kostnader icke tillnärmelsevis täcktes av de till städerna indragna sportlerna. Den måttliga ytterligare höjning av vissa lösensatser som erfordrades — förslagsvis i inskrivningsärenden samt för protokollsutskrifter — skulle även för häradsrätternas del vara väl motiverad med hänsyn till den mycket vä-

sentliga ökning av statsverkets kostnader som domsagoreformen komme att medföra. Även *magistraten och rådhusrätten i Halmstad* finner skäl kunna åberopas för att städerna i högre grad än som föreslagits borde kompenseras för de ökade förvaltningskostnaderna. Med hänsyn till vad de sakkunniga anfört och med beaktande av angelägenheten av att i möjligaste mån begränsa den enskildes utgifter för rättsvården, tillstyrktes dock de sakkunnigas utgångspunkt i avseende på lösenbeloppens höjning. *Magistraten och rådhusrätten i Gävle* anser likaledes att en ytterligare höjning skulle varit motiverad men förklarar sig, på grund av omöjligheten att exakt påvisa vad förslaget i praktiken komme att innebära, icke beredd att föreslå någon sådan höjning.

Styrelsen för *föreningen Sveriges stadsdomare* yttrar att förslaget i stort sett vore väl motiverat men att ökningen synts över hela linjen ha bort bliva något högre. Kostnaderna för rättsskipningen hade i de flesta städer avsevärt stigit under de senaste åren och härtill komme, att en del sedan lång tid tillbaka utgående ersättningar till rådhusrätterna numera genom statsmakternas beslut försvunnit. Såsom exempel kunde nämnas dels inteckningsförnyelsernas borttagande, dels att gottgörelse för handläggning av tullmål icke vidare utginge och dels avskaffandet av magistraternas befogenhet att utfärda pass. Någon kompensation för dessa förlorade inkomster hade icke lämnats städerna eller deras vid rådhusrätterna tjänstgörande befattningshavare. Vid en del medelstora och mindre rådhusrätter hade tjänsteinnehavarna alltjämt kvar rätten att helt eller delvis uppbära inflytande lösen. Även om denna avlöningsform — vilken i och för sig vore mindre tilltalande — alltmer började försvinna, vore det dock alltjämt ett stort antal befattningshavare, som i hög grad vore beroende av dessa inkomster. Då de rättegångsavgifter, som i vårt land utginge, vore synnerligen låga, torde det icke vara obilligt att låta de framlagda förslagen bliva föremål för ytterligare en justering uppåt med 10 à 25 procent. En dylik åtgärd skulle i någon mån kunna kompensera de verkliga löneindragningar som under det senaste årtiondet gått ut över stadsdomstolarna.

Från rådhusrätter och magistrater i städer där sportlerna tillfalla befattningshavarna föreligga några yttranden, vari framställas mera bestämda yrkanden om större lösenhöjningar än förslaget innebär. *Rådhusrätten i Södertälje* anför sålunda, att höjning av lösenbeloppen i vissa fall syntes vara motiverad även på grund av minskning av viss sportelinkomst i och för sig och ej blott, såsom föreslagits, på grund av stegringen av förvaltningskostnaderna. I sådant hänseende åberopas samma sportelindragningar som nämnts av stadsdomarföreningen och erinras att en väsentlig del, i regel hälften, av ersättningen för inteckningsförnyelsernas avskaffande indragits. Dessa indragningar borde förtjäna särskilt beaktande vid översynen av lösenförordningen. Särskilt de domare som skötte inskrivningsväsendet hade ett på billighet starkt grundat anspråk att i någon mån erhålla verklig ersättning för den förlust de lidit genom sportelindragning. Härom anför rådhusrätten:

Detta anspråk torde vara förtjänt av beaktande även av det skälet att i många fall de från städerna utgående lönerna satts relativt lågt just med

hänsyn till de förut beräknade beloppen av sportlerna. Sålunda åtnjuter t. ex. borgmästaren i Södertälje enligt gällande stat en fast årlig löneinkomst av 3,875 kronor, vartill kommer dyrtidstillägg med omkring 600 kronor. Det synes därför vara ganska rimligt att till kompenserande i viss mån av nu föreslagna lösenedsättningar för expeditioner, hörande till inskrivningsväsendet och förmyndarvården — vissa av dessa nedsättningar äro så betydande, att de i väsentlig mån skulle reducera vinsten för vederbörande tjänstemän av de föreslagna lösenförhöjningarna — en något kraftigare lösenförhöjning vidtages för någon eller några av de till denna kategori hörande lösenposter. En sådan ändring av förslaget skulle icke kunna avvisas med invändningen, att densamma skulle avse en verklig lönereglering — vilket departementschefen vid meddelande av direktiv för utredningen avböjt. Uttrycket löneroglering torde nämligen få anses som ett ganska vagt begrepp. Strängt taget utgör ju varje ändring av en grupp tjänstemäns löner en löneroglering, även om den är obetydlig. Å andra sidan ha utredningsmännen tydligen ansett, att deras delvis ganska ingående förslag till ändringar i lösenförordningen icke skall betraktas som en verklig löneroglering. Detta förhållande torde ej förändras, om i enlighet med vad rådhusrätten här utvecklats, en viss justering uppåt verkställs av de föreslagna lösenförhöjningarna till kompenserig av de verkliga lösenindragningar, som under de senaste åren förekommit.

Magistraten och rådhusrätten i Vaxholm förklarar att den under de senaste åren inträdda minskningen av sportlerna varit synnerligen kännbar för dem som till väsentlig del avlönades med sportler. Inkomstminskningen framstode såsom obillig med hänsyn till de avsevärt stegrade levnadskostnaderna och till att flertalet löntagare kompenserats därför genom lönehöjningar. Så varaktig som nedgången av sportlerna redan visat sig syntes det rimligt att därav beroende befattningshavare och städer erhöile kompensation för den avsevärda inkomstminskningen. Det vore således högst behövt att lösenavgifterna genomgående höjdes. De föreslagna höjningarna komme endast delvis att täcka inkomstminskningen och det borde därför övervägas om icke ytterligare höjning av vissa avgifter borde ske.

Rådhusrätten i Trosa erinrar att i förslaget ej beaktats den ytterligare nedgång i sportelinkomster som skett efter år 1941 eller i fortsättningen komme att ske. För rådhusrättens del medförde förslaget ej någon ökning av sportlerna, enär dessa i huvudsak härrörde från inskrivningsärenden; domboksärenden med lösen förekomme i ytterst ringa mån. Vidare anföres:

Det torde i detta sammanhang böra påpekas, att för en mängd städer bland annat Trosa upphörde arvskiftesprovisionen 1933 utan någon statlig kompensation och med 150 kronor från staden, vilket upphör 1943, ehuru denna sportelinkomst uppgick till femdubbelt detta belopp. År 1943 upphör även bouppteckningsprovisionen, som uppgår till i genomsnitt 2,000 kr. (åren 1921—1930 i medeltal pr år 2,651:30 kr.). Vissa sportler i inteckningsärenden ha försvunnit genom inteckningsförnyelsernas avskaffande och den alltför låga kompensationen synes skola så småningom helt upphöra utan att någon rimlig grund därför föreligger.

Det borde väl ha tagits i betraktande vilka blygsamma löner, som i regel utgå till städernas tjänstemän i magistrat och rådhusrätt och de ofta lika små dyrtidskompensationerna. Lönen härstädes utgår med 6,000 kronor samt

två ålderstillägg å vardera 500 kronor, varav emellertid avgår 330 kronor till pensionsavgift. Kontorsanställda och mera kvalificerade arbetare komma numera upp till samma inkomst, medan tjänstemän i företag såsom banker och industri m. m. uppnå betydligt högre löneinkomster. Då stadsdomareföreningen därför föreslog dubbla lösensatser var det berättigat.

Rådhusrätten anser således icke, att syftemålet med det föreliggande förslaget uppnåtts, nämligen att bereda skälig kompensation med anledning av minskningen i sportelinkomsterna och indragning därav samt ökningen av förvaltningsomkostnaderna, vilken minskning av behållna sportler uppgår till i genomsnitt icke mindre än 72 procent, oavsett upphörandet i en mängd städer av arvsuftes- och bouppteckningsprovisionerna, utgörande de ojämförligt största sportelinkomsterna.

Rådhusrätten i Ulricehamn gör gällande att förslaget på några punkter innebure lönesänkningar av sådan betydelse att det förefölle tvivelaktigt om de uppvägs av höjningarna på andra håll. Med erinran om förut skedda indragningar av sportler uttalar rådhusrätten, att det vore orimligt att alltjämt nedsätta sportelinkomsterna för ämbetsmän som för sin existens vore väsentligen beroende av sportler.

Svenska stadsförbundets styrelse erinrar att ett betydande antal städer av olika storlek indragit lösenavgifterna till stadskassan mot det att respektive befattningshavare som vederlag beviljats ökade löneinkomster. De senaste årens utveckling hade karakteriserats av å ena sidan väsentligt minskade inkomster av expeditionslösen och å den andra sidan av starkt ökade utgifter för expeditionspersonal m. m. I städer med indragna sportler hade konsekvenserna gått ut över städerna, i andra över befattningshavarna. I det senare fallet hade inkomstminskningen givetvis varit ägnad att framkalla krav på städerna från befattningshavarnas sida om ökade löneförmåner. För städerna vore en höjning av löseninkomsten, om än något sen, under sådana förhållanden mycket välkommen. Ehuru ett bifall till förslaget icke torde bereda städerna en tillräcklig ersättning för de kostnader, expeditionslösen vore avsedd att täcka, än mindre giva någon kompensation för de gångna årens förluster, ansåge styrelsen sig därför dock böra tillstyrka detsamma.

Uttalanden av liknande innebörd göras av flertalet av de *drättselkamrar* som yttrat sig över förslaget. *Drättselkammaren i Lund* anför:

De sakkunniga ha uttalat att det förhållandet att lösenavgifterna hittills utgått med högre belopp i städerna än på landet uppenbarligen stått i samband med städernas skyldighet att själva svara för kostnaderna för rättsskipningen, och att städerna genom de högre lösenbeloppen, direkt eller indirekt, erhållit bidrag till dessa kostnaders täckande. En konsekvens härav torde bliva att, då det gäller att vidtaga en höjning av dessa avgifter, hänsyn bör tagas icke blott till vissa förvaltningsutgifter utan även till de kostnader i övrigt, som städerna få vidkännas för rättsskipningen. Ävenledes bör i detta sammanhang beaktas den minskning i sportelinkomsterna, som blivit en följd av inteckningsförnyelsernas avskaffande, och dessutom torde ej heller alldeles lämnas ur sikte, vad bouppteckningsprovisionens avskaffande betytt för städerna.

För belysande av dessa förhållanden för staden Lunds del påpekas, att enligt stadens bokslut för år 1930 uppgingo utgifterna för magistrat och råd-

husrätt till 141,525: 46 kr. samt inkomsterna till sammanlagt 67,175: 56 kr., vilket ger en brist av 74,349: 90 kr., samt att enligt bokslutet för år 1941 utgifterna uppgingo till 158,194: 78 kr. och inkomsterna till 24,473: 39 kr., vilket ger en brist av 133,721: 39 kr.

Med hänsyn till det anförda torde de föreslagna förhöjningarna i lösen-satserna för städernas del vara alltför låga. Då utvecklingen i städerna allt-mera torde gå i den riktningen att sportelinkomsterna komme att redovisas till stadens kassa, borde mera hänsyn tagas till minskningen av de behållna sportelinkomsterna för denna grupp av städer, vilken minskning enligt de sakkunnigas utredning uppgår till ej mindre än 85.2 procent.

Stadskollegiet i Stockholm har med åberopande av yttranden av drätsel-nämnden och dess kammarkontor samt borgarrådsberedningen tillstyrkt förslaget. Av innehållet i borgarrådsberedningens åberopade yttrande må följande återgivas.

Vad beträffar den allmänna ekonomiska innebörden för statens del av förslaget karakteriseras detsamma däruv, att statsverket kommer att kompenseras för de i samband med domsagoreformens genomförande uppkommande kostnadsökningarna, vilka enligt kungl. propositionen i ämnet beräknades uppgå till 583,000 kronor. De föreslagna avsevärda höjningarna i avgifts-tarifferna, vilka väsentligen träffa domboksexpeditioner och vissa andra till rättegångsväsendet hörande expeditioner vid domstolarna i första instans, beräknas sålunda för statsverket medföra en årlig inkomstökning, som enligt de sakkunnigas beräkningar snarare kommer att över- än understiga 500,000 kronor.

För stadsdomstolarnas del beräknas inkomstökningen stanna vid ett be-lopp av 350,000 kronor per år, vilket innebär en väsentligt lägre kompensationsgrad än den, som skulle komma statsverket till godo. Då kostnadsökningen för utfärdande av expeditioner icke blott vid stadsdomstolarna utan även från de stadens myndigheter, som äga uttaga lösen för desamma, icke torde hava understigit motsvarande ökning för underrätterna på landet, vill borgarrådsberedningen framhålla önskvärdheten av att även de kommunala intressena tillgodoses i motsvarande grad i vad avser de stadens myndigheter, som äga uttaga lösen å från dem utfärdade expeditioner.

Drätselkammaren i Malmö hemställer att föreskrift måtte meddelas att ökning av lösenavgift under alla förhållanden skall tillkomma den som bestrider förvaltningskostnaderna för det slag av expeditioner varom fråga är. Härom anföres:

I städer, i vilka tjänstemän vid magistrat och rådhusrätt icke äro helt av-lösta från inkomst av sportler, kan inträffa, att tjänsteman är berättigad upp-bära lösen för visst slag av expeditioner, för vilket lösenavgiften nu föreslås höjd, utan att tjänstemannen deltagar i bestridande av förvaltningsutgifterna, åtminstone ej i huvudparten av desamma. Anledningen härtill är ofta, att det endast är fråga om enstaka slag av expeditioner, för vilka det svårigen går att uträkna andelen i de totala allmänna förvaltningsutgifterna. För Malmö stads del föreligger nu relaterade förhållande beträffande lösen för veder-häftighetsbevis. Dylik lösen tillkommer stadens borgmästare, vilken emeller-tid ej bestrider någon del av löneutgifterna. Då i motiven till ifrågavarande förslag uttalas, att förslag om höjning av lösen-satser endast grundas å utgifts-stegring, ej minskning i inkomster, synes det icke riktigt, att den ökade lösen-

inkomsten i sådana fall, som nu nämnts, skall tillkomma vederbörande tjänsteman, utan bör densamma tillfalla den, som fått vidkännas utgiftstegringen.

Frågan om begränsad giltighetstid bör bestämmas för avgiftshöjningarna har berörts blott i några yttranden. De skäl som de sakkunniga funnit tala emot en sådan begränsning har *Svea hovrätt* funnit beaktansvärda, och hovrätten har därför tillstyrkt förslaget i denna del. Även *Göta hovrätt* anser att ändringarna icke böra erhålla allenast provisorisk giltighet.

Däremot uttalar *länsstyrelsen i Malmöhus län* att, då i förslaget hänsyn jämväl tagits till den av rådande krisförhållanden inträdda kostnadsstegringen, vilken finge antagas vara av övergående natur, det skulle kunna ifrågasättas huruvida icke avgiftsändringarna borde tilläggas provisorisk giltighet. Av samma skäl uttalar sig *föreningen mellan hypoteksombudsmännen* för begränsning av giltighetstiden för de föreslagna avgifterna. Föreningen tillägger att avgifter av ifrågavarande slag rent principiellt borde vara avpassade efter normala förhållanden samt höjningar lämpligast ske genom beslut av statsmakterna om procentuellt tillägg å avgifterna för viss tid eller tillsvidare, därest detta skulle anses påkallat av en väsentligare stegring i den allmänna prisnivån. Ett dylikt system skulle på ett enkelt sätt möjliggöra en efter tidsförhållandena anpassad avvägning av allmänt och enskilt intresse i fråga om avgifternas storlek.

I fråga om fördelningen av avgiftshöjningarna finner *Svea hovrätt* vad de sakkunniga föreslagit icke föranleda någon erinran. *Magistraten och rådhusrätten i Lund* yttrar, att de föreslagna lösensatserna syntes i allmänhet inbördes vara väl avvägda.

Även *statskontoret* förklarar sig kunna beträffande urvalet av expeditioner lämpade för avgiftsförhöjning i stort sett ansluta sig till förslaget. Härjämte anföres:

Principiellt kan det visserligen synas tveksamt, om storleken av lösen- och stämpelbeloppen alltjämt bör göras beroende av mängden av det arbete, som är förenat med vederbörande expedition. Detta arbete kan ju i alla fall knappast någonsin helt ersättas genom dylika avgifter. Emellertid innebär det föreliggande förslaget allenast en partiell omarbetning av de hittills på dessa områden gällande föreskrifterna, och införandet av helt nya beräkningsgrunder torde därför icke kunna komma ifråga. Vid sådant förhållande torde det vara riktigt att förlägga de huvudsakligaste höjningarna till domboks-expeditioner, stämnings- och kommunikationsresolutioner, gravationsbevis samt — om än i mindre mån — inskrivningsärendena.

Rådhusrätten i Södertälje yttrar att den icke hade något att erinra mot förslaget att lösenhöjningarna i främsta rummet borde ske i fråga om domboks-expeditioner eller mot de i sådant avseende föreslagna lösensatserna. Vad åter anginge de till inskrivningsväsendet hörande expeditionerna syntes visserligen intet vara att invända mot de beträffande dessa föreslagna nedsättningarna i och för sig men rådhusrätten ville framhålla att vissa av nedsättningarna voro så betydande att de i väsentlig mån skulle reducera vinsten för vederbörande tjänstemän av de föreslagna lösenförhöjningarna.

En av inskrivningsdomarna i Norrköping yttrar att man vid en jämförelse mellan samtliga i förslaget upptagna lösenavgifter icke kunde undgå att lägga märke till en viss ojämnhet i avvägningen. Vissa åtgärder av ekonomiskt mera ansvarsfull natur eller av mera precisions- och tidskrävande art hade sålunda taxerats lägre än åtgärder av enklare slag, såsom bevis om testamentsbevakning, inprotokollerade äktenskapsförord, bodelningshandlingar o. dyl. Överhuvud taget förefölle det, som om endast domboken blivit särskilt premierad som lösenobjekt.

Stockholms magistrat anmärker att, på grund av nedsättningen av lösen för myndighetsbevis, förslaget syntes för förmynderskapsavdelningen medföra ej oväsentlig försämring i nuvarande löseninkomster. Detta vore att beklaga med hänsyn särskilt därtill att denna avdelning jämte förmyndarkammaren och bouppteckningsavdelningen, vilkens inkomster knappast torde nämnvärt påverkas av förslaget, utgjorde ett verk med särskild ekonomi. Utgifterna för dessa avdelningar bestredes nämligen av dit inflytande sportelinkomster och överförmyndararvoden jämte avkastningen av förmyndarkammarens garantifond. Då emellertid dessa inkomster icke försloge till bestridande av utgifterna, måste därutöver varje år en viss del av garantifondens kapital tagas i anspråk. För att icke denna kapitalförbrukning skulle onödigtvis påskyndas, vore det tvivelsutan önskvärt, att förslaget kunde justeras därhän att avdelningarnas sportelinkomster i varje fall icke komme att nedgå utan om möjligt kunde något ökas.

De särskilda bestämmelserna i förslaget.

Föreslagna ändringar i avgiftstarifferna.

Innebörden av förslaget i vad det avser avgiftstarifferna i lösen- och stämpelförordningarna framgår av följande uppgifter, som hämtats från de sakkunnigas promemoria. Beträffande motiveringen för de särskilda ändringarna hänvisas till promemorian.

Avskrifter, protokoll, utslag m. m.

Avskrift, annan, med vidimation.

Avd.	Nuvarande avgifter: ¹		Föreslagna avgifter:	
	Första arket	Övriga ark	Avd.	Varje ark
1	2.00 + 1.00 = 3.00	1.25 + 1.00 = 2.25	1	2.00 + 1.00 = 3.00
2	1.00 + 1.00 = 2.00	1.00 + 1.00 = 2.00	2	2.00 + 1.00 = 3.00
3	1.00 + 1.00 = 2.00	0.75 + 1.00 = 1.75	3	2.00 + 1.00 = 3.00
4	2.00 + 2.00 = 4.00	0.75 + 2.00 = 2.75	4	2.00 + 2.00 = 4.00
5	3.00 + 2.00 = 5.00	1.50 + 2.00 = 3.50	5	2.00 + 2.00 = 4.00

¹ Av här och i fortsättningen angivna belopp avse, där ej annat säges, det första lösenavgiften, det andra stämpelavgiften och det tredje den sammanlagda avgiften.

Protokoll, annat.

Protokoll som utgives till part, vilken utan särskild begäran författningsenligt är skyldig att lösa detsamma.

Nuvarande avgifter:

Avd.	Första arket	Andra arket	Övriga ark
1	$3.00 + 1.00 = 4.00$	$1.50 + 1.00 = 2.50$	$1.25 + 1.25 = 2.50$
2	$2.00 + 2.00 = 4.00$	$1.00 + 1.50 = 2.50$	$1.00 + 1.50 = 2.50$
3	$0.00 + 6.00 = 6.00$	$0.00 + 4.00 = 4.00$	$0.00 + 4.00 = 4.00$
4	$0.00 + 8.00 = 8.00$	$0.00 + 4.00 = 4.00$	$0.00 + 4.00 = 4.00$
5	$0.00 + 8.00 = 8.00$	$0.00 + 4.00 = 4.00$	$0.00 + 4.00 = 4.00$

Föreslagna avgifter:

Avd.	Första arket	Övriga ark
1	$5.00 + 1.00 = 6.00$	$3.00 + 1.00 = 4.00$
2	$5.00 + 1.00 = 6.00$	$3.00 + 1.00 = 4.00$
3	$0.00 + 6.00 = 6.00$	$0.00 + 4.00 = 4.00$
4	$0.00 + 8.00 = 8.00$	$0.00 + 4.00 = 4.00$
5	$0.00 + 8.00 = 8.00$	$0.00 + 4.00 = 4.00$

Protokoll som på begäran utgives till part, vilken eljest icke författningsenligt är skyldig att lösa detsamma.

Nuvarande avgifter:

Avd.	Första arket	Andra arket	Övriga ark
1	$3.00 + 1.00 = 4.00$	$1.50 + 1.00 = 2.50$	$1.25 + 1.25 = 2.50$
2	$2.00 + 2.00 = 4.00$	$1.00 + 1.50 = 2.50$	$1.00 + 1.50 = 2.50$
3	$2.00 + 2.00 = 4.00$	$1.00 + 2.00 = 3.00$	$0.75 + 2.50 = 3.25$
4	$2.00 + 2.00 = 4.00$	$0.75 + 2.00 = 2.75$	$0.75 + 2.00 = 2.75$
5	$3.00 + 2.00 = 5.00$	$1.50 + 2.00 = 3.50$	$1.50 + 2.00 = 3.50$

Föreslagna avgifter:

Avd.	Första arket	Övriga ark
1	$2.00 + 1.00 = 3.00$	$2.00 + 1.00 = 3.00$
2	$5.00 + 1.00 = 6.00$	$3.00 + 1.00 = 4.00$
3	$2.00 + 1.00 = 3.00$	$2.00 + 1.00 = 3.00$
4	$2.00 + 2.00 = 4.00$	$2.00 + 2.00 = 4.00$
5	$2.00 + 2.00 = 4.00$	$2.00 + 2.00 = 4.00$

Protokoll som eljest utgives: lika med Avskrift, annan.

Protokoll över besiktning, värdering, utmätning, kvarstad eller annan dylik förrättning.

Nuvarande avgifter:			Föreslagna avgifter:
Avd.	Första arket	Övriga ark	Avd. 1—4: lika med Avskrift, annan.
1	$2.00 + 1.00 = 3.00$	$1.00 + 1.00 = 2.00$	
2	$1.50 + 1.00 = 2.50$	$1.00 + 1.00 = 2.00$	
3	$1.00 + 1.00 = 2.00$	$0.75 + 1.00 = 1.75$	
4	$2.00 + 2.00 = 4.00$	$0.75 + 2.00 = 2.75$	

Utslag eller resolution med rubrik.

Utslag som utgives till part, vilken utan särskild begäran författningsenligt är skyldig att lösa detsamma.

Avd.	Nuvarande avgifter:		
	Första ark	Andra ark	Övriga ark
1	$3.00 + 4.00 = 7.00$	$1.50 + 3.00 = 4.50$	$1.25 + 3.25 = 4.50$
2	$2.00 + 4.00 = 6.00$	$1.00 + 3.00 = 4.00$	$0.75 + 3.25 = 4.00$
3	$0.00 + 6.00 = 6.00$	$0.00 + 4.00 = 4.00$	$0.00 + 4.00 = 4.00$
4	$0.00 + 20.00 = 20.00$	$0.00 + 4.00 = 4.00$	$0.00 + 4.00 = 4.00$
5	$0.00 + 40.00 = 40.00$	$0.00 + 10.00 = 10.00$	$0.00 + 10.00 = 10.00$

Avd.	Föreslagna avgifter:	
	Första ark	Övriga ark
1	$5.00 + 1.00 = 6.00$	$3.00 + 1.00 = 4.00$
2	$5.00 + 1.00 = 6.00$	$3.00 + 1.00 = 4.00$
3	$0.00 + 6.00 = 6.00$	$0.00 + 4.00 = 4.00$
4	$0.00 + 20.00 = 20.00$	$0.00 + 4.00 = 4.00$
5	$0.00 + 40.00 = 40.00$	$0.00 + 10.00 = 10.00$

Utslag som på begäran utgives till part, vilken eljest icke författningsenligt är skyldig att lösa detsamma.

Avd.	Nuvarande avgifter:		
	Första ark	Andra ark	Övriga ark
1	$3.00 + 2.00 = 5.00$	$1.50 + 2.00 = 3.50$	$1.25 + 2.50 = 3.75$
2	$2.00 + 2.00 = 4.00$	$1.00 + 2.00 = 3.00$	$0.75 + 2.50 = 3.25$
3	$2.00 + 2.00 = 4.00$	$1.00 + 2.00 = 3.00$	$0.75 + 2.50 = 3.25$
4	$2.00 + 2.00 = 4.00$	$0.75 + 2.00 = 2.75$	$0.75 + 2.00 = 2.75$
5	$3.00 + 2.00 = 5.00$	$1.50 + 2.00 = 3.50$	$1.50 + 2.00 = 3.50$

Föreslagna avgifter:

Avd. 1—5: lika med Avskrift, annan.

Utslag som eljest utgives: lika med Avskrift, annan.

Resolution, innefattande huvudsakligt beslut, tecknad å företedd handling.

Nuvarande avgifter:		Föreslagna avgifter:	
Avd. 1	$2.00 + 3.00 = 5.00$	Avd. 1	$3.00 + 1.00 = 4.00$
» 2	$1.00 + 4.00 = 5.00$	» 2	$3.00 + 1.00 = 4.00$
» 3	$0.00 + 5.00 = 5.00$	» 3	$0.00 + 4.00 = 4.00$
» 4	$0.00 + 20.00 = 20.00$	» 4	$0.00 + 20.00 = 20.00$
» 5	$0.00 + 40.00 = 40.00$	» 5	$0.00 + 40.00 = 40.00$

Stämningar, resolutioner, kungörelser m. m.

Stämning, evad den avser en eller flera personer.

Nuvarande avgifter:		Föreslagna avgifter:	
Avd. 1	$1.00 + 2.00 = 3.00$	Avd. 1	—
» 2	$1.00 + 2.00 = 3.00$	» 2	$2.00 + 1.00 = 3.00$
» 3	$0.00 + 4.00 = 4.00$	» 3	$0.00 + 4.00 = 4.00$
» 4	$2.00 + 4.00 = 6.00$	» 4	$2.00 + 4.00 = 6.00$
» 5	$0.00 + 4.00 = 4.00$	» 5	$0.00 + 6.00 = 6.00$

dock för offentlig stämning

avd. 1	$1.50 + 2.00 = 3.50$
» 2	$0.75 + 2.00 = 2.75$

Kommunikations- eller remissresolution.

Nuvarande avgifter:

Avd. 1 och 2	0.75 + 0.00 = 0.75
» 3 » 4	0.00 + 2.00 = 2.00
» 5	0.00 + 4.00 = 4.00

dock att lösenavgift ej utgår i sak, som är av brottmåls egenskap, och att för lagsökningsdomares resolution i avd. 1 och 2 utgår stämpelavgift med 1.25.

Föreslagna avgifter:

Avd. 1 och 2	2.00 + 1.00 = 3.00
» 3 » 4	0.00 + 3.00 = 3.00
» 5	0.00 + 4.00 = 4.00

Lösen- och stämpelavgift för resolution utgår icke mer än en gång i varje sak eller mål, ändå att handlingar flera gånger kommuniceras eller utlämnas till påminnelser.

Kungörelse, kallelsebrev, meddelande och underrättelse i mål angående konkurs eller ackordsförhandling utan konkurs samt kallelsebrev i mål angående boskillnad och kallelse å okända borgenärer.

Enligt såväl gällande rätt som förslaget äro dessa expeditioner fria från stämpelavgift utom såtillvida att för kungörelse, som anslås å rättens dörr angående beslut om egendomsavträde eller angående beslut om inledande av offentlig ackordsförhandling, utgår stämpelavgift såsom för stämning.

Lösenavgifterna äro i avd. 1 för närvarande 1 krona 50 öre för första exemplaret av kungörelse, 1 krona för övriga exemplar av kungörelse ävensom för kallelsebrev och underrättelse till gäldenären enligt 20 § konkurslagen, därest handlingen jämväl innehåller meddelande om beslut som avses i 103 § samma lag, samt i övrigt 50 öre. I avd. 2 äro lösenavgifterna genomgående hälften av vad nu sagts.

Förslaget innebär att de nuvarande i avd. 1 bestämda lösenbeloppen skola gälla för hela avd. 2 i förslaget.

Kallelse å okända borgenärer i anledning av ansökning om tillstånd att nedsätta aktiebolags kapital samt kallelsebrev av samma anledning.

För sådan kallelse stadgas i avd. 1 och 2 en stämpelavgift av 2 kronor varemot kallelsebrev är fritt från stämpel. Lösen är i avd. 1 för kallelse 1 krona 50 öre och för kallelsebrev 50 öre samt i avd. 2 hälften därav. Jämväl i fråga om dessa expeditioner föreslås att lösenavgiften i avd. 2 höjes till det belopp som nu anges i avd. 1.

Inskrivningsärenden m. m.

Bevis angående inskrivningsdomares beslut, tecknat å företedd handling.¹

Nuvarande avgifter:

I ärende som inskrives i fastighetsbok	
avd. 1:	5.00 + 1.50 = 6.50
» 2:	4.00 + 2.50 = 6.50
i ärende angående tomträtt eller vattenfallsrätt	
avd. 1:	5.00 + 1.00 = 6.00
» 2:	3.50 + 2.00 = 5.50
i ärende angående förlagsinteckning	
avd. 1:	4.00 + 1.00 = 5.00
i ärende angående inteckning i fartyg	
avd. 1:	5.00 + 1.00 = 6.00.

Föreslagna avgifter:

I ärende angående fast egendom, tomträtt eller vattenfallsrätt, förlagsinteckning eller inteckning i fartyg	
avd. 2:	6.00 + 1.00 = 7.00
dock att då lagfart å järnväg första gången meddelas lösen är	
avd. 2:	300.00.

¹ Inteckningskontrollstämpeln har här lämnats åsido.

Nuvarande avgifter:

Där inskrivning sker efter handlingens uppvisande hos annan inskrivningsdomare utgör lösen

i ärende som inskrives i fastighetsbok
avd. 1: 4.00; avd. 2: 3.50

i ärende angående tomträtt eller vattenfallsrätt
avd. 1: 4.00; avd. 2: 3.00.

Där inskrivningsdomarens beslut avser uppskov, är beviset fritt från lösen.

Sker i ett och samma ärende införing å flera upplägg i fastighetsboken eller i tomträtts- eller vattenfallsrättsboken, beräknas i lösen ytterligare för varje upplägg utöver det första

i ärende som inskrives i fastighetsbok
avd. 1: 0.75; avd. 2: 1.00

i ärende angående tomträtt eller vattenfallsrätt
avd. 1 och 2: 0.50

dock må dylik förhöjning ej ske i ärende angående dödande av gemensam inteckning i vad den besvärar viss fastighet eller i ärende angående avstyckat eller avsöndrat områdes befriande från ansvar för inteckning i stamfastighet.

Där i lagfartsärende taxeringsvärdet eller köpesumman för den egendom, som beviset avser, icke uppgår till 1 000 kronor, utgår stämpelavgiften med

avd. 1 och 2: 0.50.

Meddelas i ett och samma ärende bevis å flera handlingar, utgår lösen och stämpel för allenast ett bevis, dock att frihet från lösen icke äger rum i ärende angående utbyte av inteckningshandling.

Där i ärende angående inteckning i järnväg bevis tecknas å tryckta eller graverade obligationer, som äro av lika lydelse eller skilja sig endast i avseende å littera eller nummer, utgår stämpelavgift för allenast ett bevis och utgår lösen för varje bevis utöver det första med 0.25.

Lagfartsbevis angående fång till fast egendom.

Nuvarande avgifter:

Avd. 1 och 2: 1.00 + 1.00 = 2.00.

I stad utgår, då lagfart meddelats på grund av köp, byte, gåva eller testamente, lösen med ..... 2.00 samt därutöver för varje 1 000 kronor av fastighetens värde enligt nästföregående årets bevillningstaxering med..... 2.00

dock att, vid lagfart på grund av köp, lösen beräknas efter köpeskillingen, därest denna överstiger taxeringsvärdet.

Föreslagna avgifter:

Sker i ett och samma ärende införing å flera upplägg i fastighetsboken, beräknas i lösen ytterligare för varje upplägg utöver det första
avd. 2: 1.00

dock må, i ärende angående dödande av gemensam inteckning i vad den besvärar viss eller vissa fastigheter eller i ärende angående avstyckat eller avsöndrat områdes befriande från ansvar för inteckning i stamfastighet, för dylik förhöjning endast medräknas upplägg upptagande fastighet vari inteckningen dödas.

Där i lagfartsärende varken taxeringsvärdet eller köpesumman för den egendom, som beviset avser, uppgår till 3 000 kronor, är beviset fritt från stämpel.

Meddelas i ett och samma ärende bevis å flera handlingar, utgår lösen och stämpel för allenast ett bevis, dock att vad nu sagts icke skall gälla i ärende angående utbyte av inteckningshandling.

Föreslagna avgifter:

Avd. 2: 1.00 + 1.00 = 2.00.

Vid rådhusrätt utgår, då lagfart meddelats på grund av köp, byte eller gåva, lösen därutöver för varje fullt 1 000-tal kronor av fastighetens värde enligt nästföregående årets taxering med..... 2.00

Nuvarande avgifter:

Belopp som ej uppgår till 1 000 kronor eller faller emellan två tusental, räknas för fullt 1 000; och må lösen ej överstiga 22.00
 Där taxeringsvärdet eller köpesumman för den egendom, beviset avser, icke uppgår till 1 000 kronor, är beviset fritt från stämpel.

Föreslagna avgifter:

Denna lösen må ej överstiga 23.00
 Där varken taxeringsvärdet eller köpesumman för den egendom, beviset avser, uppgår till 3 000 kronor, är beviset fritt från stämpel.

Bevis om beviljad inskrivning av tomträtt eller vattenfallsrätt eller fång till sådan rätt (tomträttsbevis, vattenfallsrättsbevis).

För närvarande finnes varken i lösen- eller stämpelförordningen någon rubrik avseende dessa expeditioner. Avgifterna utgå såsom för bevis, annat, med i avd. 1: $1.50 + 1.00 = 2.50$ och i avd. 2: $0.75 + 1.00 = 1.75$.

De sakkunniga ha föreslagit att särskild rubrik för tomträtts- och vattenfallsrättsbevis införes i lösenförordningen och att lösenavgiften bestämmes till samma belopp som grundavgiften för lagfartsbevis.

Bevis och protokoll angående uppvisande av inteckningshandling.

Lösen för sådant bevis utgår nu, då uppvisandet sker för anteckning om innehav, med 50 öre både på landet och i stad samt, när uppvisandet sker för annat ändamål, med 50 öre på landet och 1 krona i stad. Protokoll angående uppvisande för anteckning om innehav betingar en lösen av 50 öre för varje ark. Nu nämnda expeditioner äro fria från stämpelavgift. Beträffande protokoll över uppvisande för annat ändamål än anteckning om innehav finnas särskilda bestämmelser ej meddelade rörande lösen- och stämpelavgiften.

De sakkunniga ha för alla fall då inteckningshandling uppvisas för annan inskrivningsdomare föreslagit att stämpelfrihet skall äga rum och att lösenavgiften skall utgöra 1 krona för beviset och för varje ark av protokollet.

Protokoll, annat, i inskrivningsärende.

Skyldighet att lösa protokoll i inskrivningsärenden föreligger numera icke, bortsett från dels vissa ärenden rörande järnväg och dels de förut omnämnda ärendena rörande uppvisande av inteckningshandling inför annan inskrivningsdomare än den hos vilken inskrivningsåtgärden skall ske. I fråga om sistnämnda ärenden gälla särskilda bestämmelser om protokollsavgiften. Då utskrift eljest utfärdas av protokoll i inskrivningsärende skall enligt förslaget för protokollutdraget utgå samma avgifter som för avskrift, vilket redan nu gäller i fråga om akter i inskrivningsärenden i fall då protokoll icke föres.

För genomförande av detta förslag har i lösenförordningen införts en ny rubrik innehållande hänvisning till bestämmelserna om avskrift. I stämpelförordningen har någon sådan ändring ej varit erforderlig. Den nu däri intagna bestämmelsen om stämpelfrihet för protokoll i lagfartsärende, då fastighetens värde understiger 1 000 kronor, har däremot ansetts kunna uteslutas.

Bevis, i ärende rörande inteckning i jordbruksinventarier, angående inskrivningsdomares beslut.

Nuvarande avgifter:

Avd. 1 $2.50 + 1.50 = 4.00$
 • 2 $1.50 + 2.50 = 4.00$

Föreslagna avgifter:

Avd. 2 $3.00 + 1.00 = 4.00$

Expedition i ärende angående panträtt i spannmål, spånadslin eller hampa.

För närvarande utfärdas i dylikt ärende dels bevis å den handling, varigenom panträtten upplåtits, och dels utdrag av spannmålspantregistret. Sammanlagda kostnaden för dessa expeditioner är i avd. 1: $3.00 + 1.00 = 4.00$ och i avd. 2: $2.50 + 1.00 = 3.50$.

Enligt förslaget skall expedition i ifrågavarande ärenden utfärdas endast i form av bevis å den företedda handlingen. Avgiften för beviset har föreslagits till samma belopp som för bevis rörande inteckning i jordbruksinventarier eller $3.00 + 1.00 = 4.00$. Jämte det bestämmelse härom införts i lösenförordningen ha däri nu förekommande rubriker avseende utdrag av spannmålsregistret utslutits. I samband härmed har vidare föreslagits, att 9 § kungörelsen den 20 juni 1924 med föreskrifter angående tillämpningen av lagen samma dag om viss panträtt i spannmål skall upphöra att gälla. Nämnda paragraf innehåller bestämmelse att expedition utfärdas genom utdrag av registret.

Avskrift av handling, på grund av vilken lagfart, inteckning eller annan inskrivning sökes.

Då lagfart, inteckning eller annan liknande inskrivning sökes skall enligt 7 § lagen den 3 juni 1932 med särskilda bestämmelser om handläggning av inskrivningsärenden den till grund för ansökningen återopade handlingen vara åtföljd av två bestyrkta avskrifter. Ha sådana avskrifter icke ingivits, åligger det inskrivningsdomaren att ombesörja handlingens avskrivande. För avskrifter som sålunda ombesörjas av inskrivningsdomaren utgår lösen med 25 öre och stämpel med 50 öre för varje ark. De sakkunniga ha föreslagit en höjning av lösenbeloppet till 50 öre för varje ark.

Andra smdprotokoll m. m.

Bevis om inregistrering av bouppteckning.

Såväl enligt gällande rätt som i förslaget är beviset fritt från stämpel.

Nuvarande lösenavgifter:		Föreslagna lösenavgifter:	
Hos underdomstol på landet	0.50	Då behållningen icke uppgår till 1 000 kronor	fritt
Hos underdomstol i stad		i andra fall	1.00
		samt vid rådhusrätt därutöver för varje fullt	
för varje 100 kronor av boets behållning till och med 15 000 kronor ..	0.20	1 000-tal kronor av boets behållning till och med 15 000 kronor.....	2.00
från 15 000 kronor till och med 30 000 kronor	0.10	från och med 16 000 kronor och allt vidare	1.00
från 30 000 kronor och allt vidare ..	0.05		
Belopp, som faller mellan två hundratal, räknas för fullt 100.			
Denna lösen må dock ej överstiga ..	150.00	Denna lösen må dock ej överstiga ..	150.00
och är lägsta lösen	0.50		

Förmynderskapsprotokoll.

Ifrågavarande protokoll äro fria från stämpelavgift.

Nuvarande lösenavgifter:		Föreslagna lösenavgifter:	
Avd. 1: för första arket	2.00	Avd. 2: för varje ark.....	2.00
• övriga ark.....	1.25	dock att protokollet är fritt från lösen om antagas kan att den omyndige eller den för vilken god man förordnats icke äger behållen egendom till ett värde av minst 1 000 kronor.	
• 2: • varje ark	1.00		

Expedition i ärende angående bevakning av testamente eller intagande i protokoll eller dombok av äktenskapsförord, avhandling rörande lösöre köp,

bodelningshandling eller handling, som ingives för att till framtida säkerhet intagas i domboken.

I de nu nämnda ärendena utfärdas för närvarande protokollsutdrag jämte det bevis tecknas å den ingivna handlingen. I fall då protokollsutskriften icke överstiger ett ark bliva de sammanlagda avgifterna i avd. 1: 4.00 + 1.00 = 5.00 och i avd. 2: 2.50 + 2.00 = 4.50.

De sakkunniga ha för att förenkla expeditionssättet i ifrågavarande ärenden föreslagit att i § 12 lösenförordningen skall införas bestämmelse om frihet från skyldighet att lösa protokoll i dylika ärenden. För beviset har föreslagits en lösenavgift å 5 kronor och en stämpelavgift å 1 krona.

Gravations- och äganderättsbevis.

Gravationsbevis rörande inteckningar i fast egendom utom järnväg.

Nuvarande avgifter:

Olika avgifter äro fastställda dels för gravationsbevis utfärdat vid underdomstol i form av särskilt bevis, dels för gravationsbevis utfärdat vid underdomstol, omfattande allenast ett år eller del därav samt tecknat å annat gravationsbevis rörande samma fastighet, s. k. tilläggsbevis, och dels för gravationsbevis utfärdat vid hovrätt.

	Underdomstol Avd. 1 och 2		Hovrätt Avd. 4
	Särskilt utfärdat bevis	Tilläggs- bevis	
Stämpel.....	1.00	fritt	2.00
Lösen (såvitt angår avd. 4 för varje år beviset avser) på landet			
för varje hemman, hemmansdel eller lägenhet till och med 3	2.25	0.15	0.60
över 3 till och med 6	1.50	0.10	0.40
över 6	0.75	0.05	0.20
lösen må ej överstiga	15.00	10.00	40.00
lägsta lösen är	2.25	1.00	4.00
i stad			
angående gård eller obebyggd tomt jämte sådan jord, som ej får därifrån söndras eller särskilt intecknas,			
för varje tomtnummer till och med 3	3.75	0.30	0.60
över 3 till och med 6	2.50	0.20	0.40
över 6	1.25	0.10	0.20
angående annan jord om till och med 3 hektar	3.75	0.30	0.60
för varje hektar däröver, med iakttagande att vad som över- skjuter helt hektartal räknas för helt hektar.....	1.25	0.10	0.20
lösen må ej överstiga	25.00	20.00	40.00
lägsta lösen är.....	3.75	2.00	4.00
År gravationsbevis grundat på flera häradsrätters intecknings- protokoll, beräknas lösen särskilt för den inom varje härad eller tingslag liggande del av egendomen.			

Föreslagna avgifter:

	Under- domstol Avd. 2	Hov- rätt Avd. 4
Stämpel	1.00	2.00
Lösen	5.00	5.00
Då gravationsbevis avser flera fastigheter, å vilka lagfart sökts eller beviljats i ett sammanhang eller som gemensamt intecknats, beräknas i lösen ytterligare för varje fastighet utöver den första	2.00	2.00
Då gravationsbevis omfattar allenast ett år eller del därav och tecknas å annat gravationsbevis, är lösen hälften av vad ovan angivits.		

Gravationsbevis rörande inteckningar i tomträtt eller vattenfallsrätt samt rörande förlagsinteckningar och inteckningar i fartyg.

Stämpelavgiften är densamma som i fråga om fast egendom.

Lösenavgiften är för närvarande

beträffande tomträtt och vattenfallsrätt:

i avd. 1 för varje år beviset omfattar och för varje särskild tomträtt eller vattenfallsrätt 0.30 dock att lösen ej må för varje tomträtt eller vattenfallsrätt överstiga ..... 3.00 och att lägsta lösen för varje tomträtt eller vattenfallsrätt är 2.00

i avd. 2 hälften av beloppen i avd. 1, och

i » 4 dubbelt så hög som i avd. 1;

beträffande förlagsinteckningar:

i avd. 1: 3.00 och i avd. 4: 6.00.

Beträffande inteckningar i fartyg finnas särskilda avgifter ej angivna; lösen utgår såsom för annat bevis med 1.50 i avd. 1.

Enligt förslaget skall lösenavgiften för nu nämnda gravationsbevis vara densamma som för gravationsbevis avseende en fastighet. Vad angår tomträtt och vattenfallsrätt ha särskilda bestämmelser för fall då gravationsbevis avser mer än en tomträtt eller vattenfallsrätt icke föreslagits.

Gravationsbevis rörande inteckningar i järnväg.

Stämpelavgiften är densamma som i fråga om annan fast egendom.

Lösenavgiften är

i avd. 1 för varje år beviset omfattar och för varje särskild järnväg ..... 1.00 dock att lösen ej må för varje järnväg överstiga ..... 30.00 och att lägsta lösen för varje järnväg är 5.00

i avd. 4 dubbelt så hög som i avd. 1.

Jämlikt dessa bestämmelser blir lösen i allmänhet 30 kronor. De sakkunniga ha föreslagit att detta belopp bestämmes såsom lösenavgift för varje järnväg såväl i avd. 2 som i avd. 4.

Gravationsbevis rörande inteckningar i jordbruksinventarier samt rörande panträtt i spannmål, spånadslin eller hampa.

Stämpelavgiften är densamma som i fråga om fast egendom.

Lösensatsen är för närvarande, i avd. 1 och 2: 1.50 samt, beträffande inteckningar i jordbruksinventarier, i avd. 4: 6.00.

Förslaget innebär att beträffande inteckningar i jordbruksinventarier avgiften i avd. 4 satts till samma belopp som i avd. 2.

Äganderättsbevis rörande fast egendom.

Nuvarande avgifter:

	Avd. 1 och 2	Avd. 4
Stämpel	1.00	2.00
Lösen:		
Äganderättsbevis, omfattande tid efter ingången av år 1876 eller annat år, från vilket fastighetsbok förts	1.50	3.00
Avser beviset jämväl tid före uppläggandet av fastighetsbok, beräknas ytterligare för varje helt eller påbörjat år, som beviset omfattar	0.30	0.60
Äganderättsbevis angående fastighet, som icke är i fastighetsbok införd, då beviset omfattar en tid av till och med två år.....	1.50	3.00
för varje helt eller påbörjat år däröver	0.30	0.60

Å landet beräknas, då äganderättsbevis avser flera fastigheter, å vilka lagfart beviljats i ett sammanhang eller som gemensamt intecknats, för varje hemman, hemmansdel eller lägenhet utöver den första till och med tre hälften, däröver till och med sex femtedelen samt däröver tiondelen av den för äganderättsbevis rörande en fastighet utgående lösen.

Där äganderättsbevis omfattar tid före uppläggandet av fastighetsbok eller avser fastighet, som ej finnes i sådan bok upptagen, och beviset grundas på flera häradsrätters lagfartsprotokoll, beräknas lösen särskilt för den inom varje härad eller tingslag liggande del av egendomen.

I stad beräknas,

då äganderättsbevis avser gård eller obebyggd tomt jämte sådan jord, som ej får därifrån söndras, och beviset omfattar mer än ett tomtnummer, för varje tomtnummer däröver till och med tre hälften, däröver till och med sex femtedelen samt däröver tiondelen av den för äganderättsbevis rörande en fastighet utgående lösen, och,

då beviset avser annan jord om mer än 3 hektar, för varje överskjutande hektar en tiondel av nyssberörda lösenbelopp.

Vad som överskjuter helt hektartal räknas för helt hektar.

Rörande tilläggsbevis finnas särskilda bestämmelser ej meddelade. Lösen är densamma som för särskilt utfärdade äganderättsbevis men beviset är fritt från stämpel då det utfärdats vid underdomstol.

Föreslagna avgifter:

	Avd. 2	Avd. 4
Stämpel	1.00	2.00
Lösen	2.00	2.00
Då äganderättsbevis avser flera fastigheter, å vilka lagfart sökts eller beviljats i ett sammanhang eller som gemensamt intecknats, beräknas i lösen ytterligare för varje fastighet utöver den första.....	1.00	1.00
Då äganderättsbevis omfattar allenast ett år eller del därav och tecknas å annat äganderättsbevis, är lösen hälften av vad ovan angivits.		

Bevis rörande innehav av tomträtt eller vattenfallsrätt.

Härom finnas för närvarande ej några särskilda bestämmelser. Lösen utgör därför i avd. 1: 1.50 och i avd. 2: 0.75. Stämpelavgiften är i båda fallen 1.00.

De sakkunniga ha föreslagit att bestämmelserna rörande äganderättsbevis skola omfatta även ifrågavarande bevis. Dock har ej meddelats särskilda föreskrifter om bevis som avser flera tomträtter eller vattenfallsrätter.

Andra bevis.

Bevis, som avser upplysning enligt diarium: diariebevis.

Nuvarande avgifter:		Föreslagna avgifter:	
Avd. 1	0.50 + 1.00 = 1.50	Avd. 1	1.00 + 1.00 = 2.00
• 2	0.25 + 1.00 = 1.25	• 2	1.00 + 1.00 = 2.00
• 3	0.50 + 1.00 = 1.50	• 3	1.00 + 1.00 = 2.00
• 4	1.00 + 2.00 = 3.00	• 4	1.00 + 2.00 = 3.00
• 5	3.00 + 2.00 = 5.00	• 5	3.00 + 2.00 = 5.00

dock att beviset är fritt från stämpel därest det utfärdas av underdomstol eller därstädes anställd tjänsteman och tecknas å företedd handling.

Vederhäftighetsbevis.

Sådant bevis är fritt från stämpel. Lösensatsen är 1 krona i avd. 1—3 evad beviset angår en eller flera personer.

Enligt förslaget skall lösenavgiften vara 1 krona 50 öre för varje person beviset avser.

Bevis, annat.

Nuvarande avgifter:		Föreslagna avgifter:	
Särskilt utfärdade bevis.			
Avd. 1	1.50 + 1.00 = 2.50	Avd. 1	2.00 + 1.00 = 3.00
• 2	0.75 + 1.00 = 1.75	• 2	2.00 + 1.00 = 3.00
• 3	1.50 + 1.00 = 2.50	• 3	2.00 + 1.00 = 3.00
• 4	1.50 + 2.00 = 3.50	• 4	2.00 + 2.00 = 4.00
• 5	3.00 + 2.00 = 5.00	• 5	3.00 + 2.00 = 5.00
Bevis tecknat å företedd handling.			
Avd. 1	1.00 + 1.00 = 2.00	Avd. 1	1.00 + 1.00 = 2.00
• 2	0.50 + 1.00 = 1.50	• 2	1.00 + 1.00 = 2.00
• 3	1.00 + 1.00 = 2.00	• 3	1.00 + 1.00 = 2.00
• 4	1.00 + 2.00 = 3.00	• 4	1.00 + 2.00 = 3.00
• 5	2.00 + 2.00 = 4.00	• 5	2.00 + 2.00 = 4.00

dock att bevis av underdomstol eller därstädes anställd tjänsteman, tecknat å företedd handling, är fritt från stämpel.

Depositions- och myndighetsbevis, bevis över avlagd redareed och borgenärsed i konkursmål, bevis av lagsökningsdomare jämlikt 27 § lagsökningslagen samt bevis rörande försäljning av lösören, som kvarbliva i säljarens vård.

Nuvarande särskilda bestämmelser om ifrågavarande bevis ha ej någon motsvarighet i förslaget, enligt vilket bevisen skola följa samma bestämmelser som bevis, annat. Av de härutinnan föreslagna författningsändringarna berör endast en stämpelförordningen. I denna har rubriken angående bevis av lagsökningsdomare uteslutits, vilken ändring dock är av allenast formell innebörd. Nuvarande lösenavgifter för övriga bevis äro: för depositionsbevis 50 öre i avd. 1, 3 och 4 samt 25 öre i avd. 2; för myndighetsbevis 5 kronor i avd. 1, 2 kronor 50 öre i avd. 2 och 3 kronor i avd. 4; för bevis över avlagd redareed 2 kronor i avd. 1 och 1 krona i avd. 2; för bevis över avlagd borgenärsed, evad det meddelas ge-

nom protokollsutdrag eller annorledes, 1 krona i avd. 1 och 50 öre i avd. 2; för bevis rörande försäljning av lösören, då beviset omfattar en tid av t. o. m. 2 år, 2 kronor i avd. 1 och 3, 1 krona i avd. 2 och 4 kronor i avd. 4 samt för varje år därutöver en fjärdedel av nämnda belopp. Beträffande bevis över avlagd borgenärsed har den under rubriken protokoll intagna hänvisningen till lösensatsen för bevis bibehållits med en jämkning.

Vidimation av avskriven handling.

Vidimationsbevis äro fria från stämpel.

Nuvarande lösenavgifter:	Föreslagna lösenavgifter:
Vidimationsbevis	Vidimationsbevis
av inskrivningsdomare . . . . . fritt	av inskrivningsdomare, där fråga är om handling på grund av vilken lagfart, in-teckning eller annan inskrivning sökes, ... fritt
av notarius publicus	av notarius publicus
första arket 1.00	första arket 1.00
varje av de övriga 0.25	varje av de övriga 0.50
av annan tjänsteman	eljest meddelat
avd. 1—3 varje ark 0.25	avd. 1—5 varje ark 0.50
4 och 5 varje ark 0.50	

I stämpelförordningen har under rubriken vidimation intagits en erinran om att vidimationsbevis äro fria från stämpel.

Om innehållet i yttranden a må här nämnas följande.

Beträffande *lösen för protokoll* har i ett yttrande erinrats, att den föreslagna avgiften bleve betungande i fråga om föreläggande att ingiva bouppteckning, enär dylika förelägganden så gott som uteslutande avsågo dödsbon med små eller inga tillgångar.

I fråga om *lösen för lagfartsbevis* i stad har i några yttranden anmärkts att förslaget innebure en minskning av löseninkomsterna av dessa bevis; den nedsättning av lösen som föreslagits dels beträffande fång genom testamente, dels för fall då fastighetens värde understege 11,000 kronor kompense-rades nämligen icke av att maximilösen höjts med 1 krona.

Erinringar ha även riktats mot de föreslagna bestämmelserna om stämpelfrihet för expeditionerna i *lagfartsärende* då fastighetens värde icke uppgår till 3,000 kronor. Därvid har framhållits, att stämpelavgifterna endast uppginge till 2 kronor och att friheten således vore utan egentlig betydelse, att fastighetens värde icke i och för sig utgjorde något bevis om svag ekonomisk ställning hos ägaren, att lagfart å tomt i regel söktes innan den vore bebyggd och att myndighetens arbete till sin omfattning ej vore beroende av fastighetens värde. *Göta hovrätt* har av dylika skäl hemställt om bibehållande av den nuvarande värdegränsen 1,000 kronor.

I anledning av förslaget om avgiftsfrihet i vissa fall för *bevis om inregistrering av bouppteckning* och för *förmynderskapsprotokoll* har styrelsen för *föreningen Sveriges stadsdomare* framhållit, att resultatet av avgiftsfriheten, mot vilken i och för sig intet vore att erinra, bleve att kostnaden för dessa expeditioner komme att belasta vederbörande stad. Då vidare de fall för vilka avgiftsfrihet föreslagits vore mycket vanliga, komme den vinst, som

uppstode genom lösenökning beträffande andra expeditioner, att reduceras och totalresultatet bleve måhända på vissa håll minskning i sportelinkomsterna. Styrelsen ville därför bestämt förorda att någon lösen alltid skulle uttagas av sökanden eller också att statsverket gottgjorde städerna för den fria rättsvård som skulle beredas mindre bemedlade.

Beträffande avgiftsfriheten för förmynderskapsprotokoll har i övrigt i yttrandena anmärkts, att vid rådhusrätterna god man och förmyndare regelmässigt förordnades före bouppteckningens inregistrering, varför man för bedömande av avgiftsfrågan bleve hänvisad till uppgift av sökandens ombud, att det beträffande god man för bortovarande vore svårt att göra något antagande om vad den bortovarande ägde i behållen egendom utöver hans lott i boet samt att beslutet rörande avgiften lätt komme att framstå såsom godtyckligt eller också krävde en betungande utredning.

De sakkunnigas förslag rörande *förenklad expeditionssätt* i ärende angående bevakning av testamente m. m. har föranlett yrkanden att föreskrift måtte meddelas, att sökanden skall tillhandahålla vidimerad avskrift av ifrågavarande handlingar vid äventyr att eljest bliva pliktig att erlägga stadgade avgifter för handlingarnas avskrivande genom domstolens försorg. Med hänsyn till renovations skyldigheten borde, utom beträffande bodelningshandling, avskrifterna tillhandahållas i två exemplar. Vidare har uttalats att samma förenklade expeditionssätt borde gälla i ärende om tillstånd till försäljning av eller in-teckning i omyndigs fastighet, om anstånd med boupptecknings ingivande och beträffande intagande i magistratsprotokoll av handling som avses i 3 § sjölagen.

De för *gravationsbevis* föreslagna avgifterna ha i några yttranden betecknats såsom för höga. *Svenska sparbanksföreningens* styrelse har sålunda uttalat att höjningen av dessa avgifter innebure en särskilt för ägarna till små fastigheter kännbar merbelastning och syntes i viss mån betänklig. Även *stadshypoteksföreningarnas förtroenderåd* och *föreningen mellan hypoteksombudsmännen* ha gjort uttalanden som innebära att avgifterna vore för höga. Sistnämnda förening har därvid bl. a. erinrat att även relaxations- och andra åtgärder beträffande in-teckningar skulle fördyras. Beträffande tilläggsbevis till gravationsbevis har *Göta hovrätt* uttalat, att avgiften syntes vara väl hög i förhållande till det relativt ringa arbete dessa bevis i regel förorsakade; konsekvensen syntes i varje fall fordra att ej heller stämpeln utginge med mer än halva beloppet. *Domhavanden i Södertörns domsaga* har ansett en rimlig avvägning böra innebära att avgiften för gravationsbevis gjordes beroende även av bevisets omfattning d. v. s. av arkantalet. I ett annat yttrande har ifrågasatts att stadga högre avgift för bevis som upptoge ett jämförelsevis stort antal in-teckningar eller anteckningar.

Hovrätten över Skåne och Blekinge har yttrat att avgiftshöjningen kunde leda till obillighet, då gravationsbevis avsåge ett stort antal fastigheter, hörande t. ex. till en fideikommissegendom med enkla in-teckningsförhållanden. *Domhavanden i Falu domsaga* har framhållit att på grund av den starka jordsplittringen i domsagan även ganska små brukningsdelar omfattade

ett stort antal registerfastigheter eller delar av sådana; den föreslagna lösen-taxan, i och för sig ingalunda för hög, komme därför att för en del smärre jordbrukare medföra en kännbar utgift. *Svenska bankföreningens* styrelse har riktat anmärkningar mot att i förslaget ej upptagits bestämmelse om maximilösen för gravationsbevis avseende flera fastigheter samt i sådant hänseende anfört:

Enligt förslaget kommer ett gravationsbevis omfattande ett stort antal fastigheter — exempelvis samtliga för ett obligationslån eller en större bankkredit hypotiserade fastigheter — att draga i förhållande till nuvarande avgift högst betydande belopp. Dylika gravationsbevis förorsaka i de flesta fall vederbörande inskrivningsdomare ett förhållandevis mindre besvär, beroende på att de fastigheter, för vilka gemensamt gravationsbevis begäres, i allmänhet äro gemensamt intecknade. I varje fall torde det kunna sägas, att besväret långt ifrån är proportionellt mot antalet fastigheter. Ur synpunkten av att avgifterna väl böra uppfattas som en ersättning för den prestation som expeditionens utfärdande innebär, synes det därför vara rimligt att ett visst maximum bibehålles, låt vara avsevärt höjt i förhållande till vad som nu gäller.

I motsats mot vad sålunda blivit anfört har i några yttranden ifrågasatts att höja lösen för gravationsbevis, åtminstone såvitt gäller stadsdomstolarna. Därvid har gjorts gällande att förslaget — till följd av borttagandet av de nuvarande högre avgifterna för stadsågor med viss större areal — icke skulle innebära någon nämnvärd ökning av löseninkomsterna för de lösenberättigade befattningshavarna i städerna eller t. o. m. skulle medföra lösenförlust.

Vissa av de anmärkningar som innebära att lösenavgiften för gravationsbevis skulle bli för hög ha även avseende å de för *äganderättsbevis* föreslagna lösensatserna.

De sakkunnigas förslag i övrigt.

I de inledande bestämmelserna i *lösen- och stämpelförordningarna* angående myndigheternas hänförande till särskilda avdelningar innefattar förslaget, såsom förut omtalats, den ändringen att underdomstolar i stad och krigsrätter överflyttats från första till andra avdelningen. I lösenförordningen har överflyttningen även avsett konsulardomare och konsularrätt; i stämpelförordningen äro dessa myndigheter ej upptagna, enär stämpelfrihet gäller i hos dem anhängiggjort mål eller ärende. Härjämte föreslås vissa formella ändringar. Sålunda har i lösenförordningen uppräknigen av myndigheter fullständigats genom medtagande däri av de myndigheter som i tid efter annan utfärdade kungl. kungörelser förklarats skola hänföras till viss avdelning i förordningen. Härvid ha myndigheterna upptagits i den ordning vari de uppräknas i stämpelförordningen. Enär vad i lag eller författning finnes stadgat om gränsetullrätt numera upphört att gälla, har denna uteslutits i både lösen- och stämpelförordningen. Likaså ha chefer för väg- och vattenbyggnadsdistrikten utelämnats, då dessa befattningar nu ej ha någon motsvarighet. I några fall ha i stället för äldre benämningar på myndigheter införts de nu gällande.

Bestämmelsen i § 4 i lösenförordningen om friskilling i stad vid lagfart på grund av köp, byte eller gåva skall enligt förslaget undergå en mindre jämkning. För närvarande utgår avgiften med en krona när fastighetens värde icke överstiger ettusen kronor och eljest med två kronor. Enligt förslaget skall den lägre avgiften utgå när värdet icke uppgår till angivna belopp. Jämkningsen har skett för att i fråga om sättet för värdegränsens bestämmande skapa formell överensstämmelse med reglerna om lösen för lagfartsbevis i stad och om stämpelfrihet i lagfartsärenden.

I § 6 i lösenförordningen ha enligt vad förut angivits införts nya bestämmelser i fråga om intagande i expedition av fullmakter och andra sådana behörighetshandlingar samt i fråga om företeende eller utfärdande hos myndighet av bevis rörande förhållanden, varom hos myndigheten förda rotlar, diariier eller andra sådana handlingar innehålla upplysning. Såsom exempel rörande tillämpningen av sistnämnda bestämmelse ha de sakkunniga anfört, att det enligt densamma ålåg domstol att ex officio göra anteckningar om äganderättsförhållanden till fast egendom, förmynderskap o. dyl. då upplysning därom erfordrades i mål eller ärende. De sakkunniga ha tillagt, att bestämmelsen emellertid ej borde utgöra hinder mot att t. ex. i ett mera svåröverskådligt relaxationsärende sökanden påfördes avgift för äganderättsbevis.

I överensstämmelse med förut nämnt förslag har i § 12 i lösenförordningen intagits föreskrift om frihet från skyldighet att utlösa protokoll angående bevakning av testamente eller intagande i underdomstols protokoll eller dombok av äktenskapsförord och vissa andra handlingar.

Enligt i § 18 i lösenförordningen för närvarande intagna bestämmelser åligger det domhavande på landet att vid avslutande av lagtima ting eller allmänt tingssammanträde i tingslag, inom vilket han icke har sin bostad, till kronobetjänt eller annan där boende person avlämna alla outtagna expeditioner och andra handlingar att vederbörande tillhandahållas samt att även eljest på begäran tillhandahålla expedition i enahanda ordning. De sakkunniga ha föreslagit att dessa bestämmelser skola upphävas samt därvid åberopat att de, i följd av numera gällande föreskrifter om hållande av kansli i domsaga å av Kungl. Maj:t bestämd plats och om anställande å kansliet av kommissionär med åliggande att tillhandagå allmänheten med handlingars översändande, icke längre kunde anses motsvara något behov och att tillämpning av dem numera knappast komme i fråga.

I fråga om *kommissionärsavgiften i domsagorna* ha de sakkunniga funnit, att bestämmelserna rörande de stämpelavgifter, i vilka de nuvarande kommissionärsarvodena skola omvandlas, icke lämpligen kunde inarbetas i stämpelförordningen. Vid utarbetande av särskilt författningsförslag i detta ämne ha de sakkunniga beaktat domsagoutredningens förslag och departementschefens uttalanden i frågan i samband med propositionen 252/1942 ävensom ett sedermera inom justitiedepartementet utarbetat utkast till ny domsagostadga.

I 1 § av förslaget till förordning angående kommissionärsavgiften stadgas,

att för uttagande och översändande av handlingar samt meddelande av skriftliga underrättelser genom kommissionär i domsaga skall utgå stämpelavgift till belopp och i den ordning i förordningen föreskrives.

De i 2 § intagna bestämmelserna om avgiftens belopp m. m. överensstämna med 34 § i gällande domsagostadga. I fråga om en i 2 § upptagen föreskrift rörande skyldighet för den, som önskar genom kommissionären erhålla handling eller meddelande med allmänna posten sig tillsänt, att bestrida nödig postbefordringsavgift ha de sakkunniga anmärkt, att föreskrift härom ej finnes uttryckligt uttalad i stadgan men att denna, såsom bl. a. framginge av 36 § andra punkten, förutsatte att sådan skyldighet förefunnnes.

Enligt 3 § i förslaget skall vad i stämpelförordningen finnes stadgat om frihet från stämpelavgift i tillämpliga delar gälla även beträffande kommissionärsavgift.

I 4 § föreskrives, att kommissionären rörande utfört uppdrag skall upprätta kommissionärsnota, innehållande specificerade uppgifter å vad uppdragsgivaren har att erlægga.

Slutligen stadgas i 5 §, att kommissionärsnotan skall förses med stämpelar till belopp motsvarande den i notan angivna kommissionärsavgiften, att härvid skola användas enkla beläggningsstämplar samt att vad i stämpelförordningen eljest är stadgat om återfående av erlagd stämpelavgift, om stämpelarna och deras tillhandahållande, om tillsyn å stämpelavgiftens utgörande, om uppbörd och redovisning samt om ansvar för överträdelse av förordningen i tillämpliga delar skall lända till efterrättelse med avseende å den i förslaget avsedda stämpelavgiften.

De sakkunnigas *förslag till kungörelse om upphävande av 9 § av tillämpningsföreskrifterna till lagen om viss panträtt i spannmål* har omnämnts i samband med redogörelsen för de ändringar i avgiftstarifferna som röra inskrivningsärenden m. m.

Såsom dag för ikraftträdandet av de föreslagna författningarna ha de sakkunniga utsatt den 1 juli 1943, då domsagoreformen är avsedd att träda i tillämpning.

Den föreslagna nya bestämmelsen i § 6 *lösenförordningen*, enligt vilken myndighet är skyldig att ex officio göra anteckning om vissa förhållanden, har föranlett erinringar i några yttranden. Sålunda har anmärkts, att av författningstexten icke framginge vilka särskilda skäl som skulle medföra rätt för myndigheten att påfordra företeende av eller utan särskild begäran utfärda avsedda bevis. I ett yttrande har uttalats, att såsom dylikt skäl borde betraktas att fastighetsförhållandena inom viss ort vore så invecklade eller äldre fastighetsböcker så svåröverskådliga att i inskrivningsärenden borde företes åtkomstbevis. Vidare har erinrats att, med hänsyn till att på landet sammanträden kunde hållas utom kansliorten, stadgandet endast borde avse fall då upplysning om åsyftade förhållanden kunde inhämtas utan att därigenom förorsakades uppskov med målets eller ärendets avgörande. Härjämte har även framhållits såsom önskvärt, att stadgandet jämkades så

att det avsåge de hos myndigheten eller å dess kansli tillgängliga handlingar, detta bl. a. därför att äldre handlingar ej alltid funnes tillgängliga. Slutligen har i flera yttranden påfördrats förtydligande av vad i ifrågavarande hänseende skall förstås med myndighet, därvid ifrågasatts huruvida såsom en och samma myndighet borde anses magistrat, rådhusrätt, överexekutor, konkursdomare, inskrivningsdomare, polismästare som tillika vore magistratsledamot etc.

I fråga om *frihet från expeditiönsavgifter* har *Svea hovrätt* — med erinran att avgiftsfriheten för häktad i praxis torde ha utvidgats att avse även vissa andra personer som berövats sin frihet, exempelvis straffångar och tilltalade som omhändertagits för sinnesundersökning eller sinnessjukvård — hemställt, att uttrycklig bestämmelse måtte meddelas att sådana personer äro befriade från avgifter i mål vari de stå under tilltal. Vidare borde enligt hovrättens mening övervägas att jämväl tilltalad, som vid tiden för underrättens utslag hållits häktad men därefter frigivits, i målet erhöles fria underrättsprotokoll.

Beträffande *fri rättegång* har *domhavanden i Ångermanlands södra domsaga* erinrat att part som erhållit fri rättegång vore befriad från stämpelavgift för expeditioner i målet. Då endera parten befundes skyldig att svara för kostnaderna erhöles statsverket ej gottgörelse för den uteblivna stämpeln. Genom att även den nuvarande lösen vid lantdomstolarna förvandlades till stämpelavgift komme statsverket att gå miste om stämpelavgifter till avsevärda belopp. Enär det ej syntes förefinnas bärande skäl varför part, som vore skyldig gälda kostnaderna för den fria rättegången, icke skulle vara pliktig gottgöra statsverket jämväl den stämpel som skulle utgått om fri rättegång ej förelegat, borde bestämmelsen om stämpelfrihet i 7 § stämpelförordningen upphävas samt i lagen om fri rättegång stadgas att stämpelavgiften skulle gäldas av allmänna medel. Anslaget för fri rättegång komme väl att belastas med utgifter härför men den ökade belastningen vore blott av formell innebörd.

Vad angår *kommissionärsavgiften* har *Göta hovrätt* yttrat att frihet från sådan avgift icke borde ifrågakomma i den utsträckning som föresloges i 3 § av förslaget. Då avgiften vore avsedd att utgöra ersättning för utfört arbete, borde envar som anlitate kommissionär, med undantag endast för kronan, vara skyldig erlägga kommissionärsavgift. Den omständigheten att avgiften föresloges skola utgå i form av stämpel borde icke tillmätas någon betydelse i förevarande avseende. Om förslaget i denna del skulle vinna gillande, komme en olikhet i detta avseende att föreligga mellan domsagorna och andra statsmyndigheter, vilket icke kunde vara lämpligt.

Departementschefen.

Den verkställda utredningen angående ändring av lösen- och stämpelavgifterna har såsom förut omnämnts föranletts dels av den omorganisation av domsagoförvaltningen som är avsedd att träda i tillämpning den 1 juli

1943 och dels av en framställning från föreningen Sveriges stadsdomare angående höjning av nuvarande expeditionslösen vid stadsdomstolarna.

Av nämnda omorganisation följer bland annat, att lösen vid lantdomstolarna framdeles skall i form av stämpelavgift ingå till statsverket. Härigenom beredes möjlighet att bestämma expeditionsavgifterna vid dessa domstolar utan hänsyn till lösenavgiftens betydelse för häradshövdingarnas inkomster. Vid stadsdomstolarna skola lösenavgifterna liksom hittills tillfalla antingen vederbörande stad eller ock befattningshavare vid rådhusrätten. Det senare alternativet gäller för närvarande beträffande omkring fyrtio, huvudsakligen mindre städer. För städernas del måste alltså särskild hänsyn alltjämt tagas till avgifternas inverkan på städernas eller befattningshavarnas inkomster.

De ändringar som de sakkunniga föreslagit röra i första rummet storleken av lösen- och stämpelavgifterna vid de nämnda underdomstolarna. I huvudsak innebär förslaget i denna del, att lösensatserna för åtskilliga expeditioner skola höjas vid stadsdomstolarna samt att vid lantdomstolarna, där avgifterna nu i flera fall äro lägre än vid stadsdomstolarna, skola uttagas avgifter till samma belopp som vid sistnämnda domstolar. De föreslagna höjningarna avse främst till rättegångsväsendet hörande expeditioner, såsom utdrag av domboken. För expeditioner som röra inskrivningsväsendet föreslås allenast mindre höjningar. Beträffande de nuvarande stämpelavgifterna föreslås i några fall sänkningar som helt eller delvis motväga lösenhöjningen. Även i fråga om de nuvarande lösenavgifterna ha de sakkunniga i några fall föreslagit att de skola minskas eller borttagas.

Enligt de sakkunnigas beräkningar skulle ändringarna medföra, för städerna en ökning av lösenintäkterna med i runt tal 350,000 kronor om året och för statsverket en stegring av stämpeluppbörden med åtminstone 500,000 kronor om året.

Rörande förslagets innehåll i övrigt må nämnas, att införandet av enhetliga expeditionsavgifter för land och stad möjliggör avsevärda förenklingar i gällande bestämmelser. Stadsdomstolarna och de övriga domstolsmyndigheter som för närvarande tillhöra den första av de avdelningar, vari de offentliga myndigheterna med hänsyn till expeditionsavgifterna äro indelade, skola enligt förslaget överflyttas till andra avdelningen. Denna, till vilken nu hänföras underdomstolarna på landet och vattendomstolarna, skulle därmed komma att omfatta samtliga domstolar i första instans. Även i andra hänseenden innebär förslaget förenklingar. Vissa nya bestämmelser ha föreslagits i syfte att uppnå enhetlig tillämpning vid debiteringen. I enlighet med direktiven ha de sakkunniga vidare föreslagit, att kommissionärsarvodet i domsagorna förvandlas till stämpelavgift. Beträffande avgifternas belopp överensstämmer förslaget i denna del med vad som nu gäller enligt domsagostadgan.

Såsom nys nämnts berör förslaget närmast underdomstolarna. I syfte att uppnå önskvärd enhetlighet ha de sakkunniga dock på några punkter även föreslagit jämkningar i avgiftsbeloppen för expeditioner från andra myndigheter.

Till stöd för förslaget om höjning av lösensatserna vid stadsdomstolarna ha de sakkunniga åberopat den stegring av förvaltningskostnaderna som ägt rum vid dessa domstolar. De sakkunnigas utredning härom visar, att förvaltningskostnaderna från år 1930, som valts till utgångspunkt för beräkningarna, oavbrutet ökats och att de under år 1939 voro i genomsnitt omkring 28 procent högre än förstnämnda år. Den kostnadsstegring som efter år 1939 föranletts av krisen beräkna de sakkunniga till minst 20 å 25 procent av kostnaderna år 1939, varför den totala ökningen från år 1930 till och med år 1942 skulle utgöra omkring 55 procent. Den förut angivna inkomstökning som förslagets genomförande beräknas innebära vid stadsdomstolarna motsvarar 35 procent av förvaltningskostnaderna år 1930, och förslaget skulle sålunda giva kompensation för hela kostnadsökningen intill krigsutbrottet och för omkring en fjärdedel av den ökning som därefter inträtt till och med år 1942. Beträffande orsakerna till kostnadsstegringen före kriget förklara de sakkunniga, att denna i främsta rummet berott på en förbättring av de icke rättsbildade biträdenas avlöningar och arbetsförhållanden. Avlöningar till domare och andra rättsbildade befattningshavare ingå icke i de förvaltningskostnader varmed de sakkunniga räknat.

I fråga om lantdomstolarna ha de sakkunniga icke verkställt någon motsvarande utredning. Såsom motiv för en höjning av avgifterna vid dessa domstolar hänvisa de till den ökning av statsverkets kostnader som domsagoreformen medför. Denna kostnadsökning skulle, om någon avgiftshöjning ej vidtages, enligt 1942 års proposition (nr 252) angående domsagoreformen uppgå till nära 600,000 kronor. Såsom framgår av proposition (nr 198) till innevarande års riksdag angående anslag till häradsrätterna m. m. torde kostnadsökningen emellertid komma att bli större.

Lösenavgifterna vid stadsdomstolarna lära i princip böra anses utgöra en gottgörelse för städernas skyldighet att svara för kostnaderna för rättsskipningen. Där avgifterna redovisas till stadens kassa, erhåller staden direkt bidrag till dessa kostnader, och då avgifterna tillfalla vederbörande befattningshavare komma de indirekt staden till godo. I båda fallen gå avgifterna i första hand till täckande av löpande förvaltningskostnader. I den mån överskott uppstår blir detta antingen ett bidrag för staden till avlöning åt de rättsbildade befattningshavarna eller ock en avlöningsförmån för sådan befattningshavare.

Såsom de sakkunniga framhållit ligger det i sakens natur att den som uppbär sportler måste till en viss grad finna sig i en av konjunkturförhållandena betingad nedgång i dessa inkomster. Det är emellertid också tydligt, att då en mera avsevärd stegring av förvaltningskostnaderna inträder, som kan beräknas bli av stadigvarande natur, rättvisa och billighet i regel kräver att gottgörelse härför beredes genom höjning av sportelsatserna. Den ökning av förvaltningskostnaderna vid stadsdomstolarna som enligt de sakkunnigas utredning inträtt får även enligt min mening anses innefatta en sådan bestående förskjutning av förvaltningskostnaderna som motiverar en justering av

sportelsatserna. Skäl föreligga sålunda för en höjning av lösensatserna vid stadsdomstolarna.

Vad angår frågan om höjning av expeditionsavgifterna vid lantdomstolarna måste det anses befogat, att statsverket genom en sådan höjning i viss utsträckning beredes gottgörelse för den väsentliga utgiftsstegring som domsagoreformen beräknas medföra.

I flertalet av de avgivna yttrandena har förslaget att av nu angivna skäl höja lösensatserna tillstyrkts eller lämnats utan erinran. Vissa invändningar ha emellertid framförts. Statskontoret har i sådant hänseende framhållit, att vid de senaste årens statliga lönerogleringar eftersträfvats att avskaffa tjänstemännens sportelinkomster och att en liknande utveckling vore önskvärd i fråga om stadsdomarnas löneförhållanden. Förslaget om en höjning av lösensatserna innebure därför ett avsteg från en viktig princip och medförde att lönerogleringsarbetet försvårades. Härjämte har erinrats, att åtgärder av löneroglerande natur enligt direktiven för utredningen icke borde ifrågakomma beträffande stadsdomstolarna och att ökningen av förvaltningskostnaderna i ett stort antal städer till icke oväsentlig del berott på en alltför liberal lönepolitik. Statskontoret har vidare påpekat, att de föreslagna höjningarna medförde förbättrade avlöningsförmåner även för vissa statliga tjänstemän med oreglerad lön, såsom häradsskrivarna. Slutligen har statskontoret som ytterligare skäl mot avgiftshöjningar åberopat det förhållandet att allmänt prisstopp påbjudits. I ett annat yttrande har gjorts gällande, att höjningen av lösensatserna skulle kunna motverka en förläggning av mindre städer under landsrätt.

Strävandet att avskaffa sportelsystemet såsom avlöningsform är obestriddigen uttryck för en riktig princip. I den mån detta avlöningssystem alltjämt är gällande synes emellertid denna omständighet icke rimligen böra utgöra hinder för en i övrigt motiverad höjning av expeditionsavgifterna. Vad städerna angår är för övrigt att märka, att sportlerna i flertalet större och medelstora städer redan nu tillfalla stadens kassa samt att denna ordning kan väntas bliva genomförd även på andra håll. För de fall då sportlerna tillfalla staden kan givetvis någon befogad invändning ur angiven synpunkt icke riktas mot en höjning av lösensatserna. Mot anmärkningen, att förslaget skulle innebära en sådan löneroglering som enligt direktiven för utredningen icke borde ske genom lösenhöjning, må erinras, att de föreslagna höjningarna grundats enbart på ökningen av själva förvaltningskostnaderna. Med hänsyn härtill synes sistnämnda anmärkning mot förslaget icke vara grundad. Ej heller torde med fog kunna påstås, att förslaget skulle vara ägnat att motverka mindre städers förläggning under landsrätt. I anledning av statskontorets uttalande om lönepolitiken i vissa städer må framhållas, att de löneposter som i de sakkunnigas utredning medräknats bland förvaltningskostnaderna endast avse avlöningar till skriv- och expeditionsbiträden. Det torde icke finnas anledning antaga, att avlöningarna för dessa tjänster undergått höjningar som kunna anses oskäligen eller väsentligt överstiga den genomsnittliga löneförbättringen på detta område. I vad gäller den kostnadsstegring som

ägt rum efter krigsutbrottet må därjämte erinras, att den endast kompenseras till en mindre del. Statskontorets påpekande, att lösensatsernas höjning även inverkar på löneförmånerna för vissa statliga tjänstemän med oreglerad lön, är riktigt. I huvudsak torde härvid icke vara fråga om andra tjänstemän än härads skrivarerna. Den enda föreslagna lösenhöjning som synes vara av betydelse för dem är emellertid ökningen av lösen för avskrift och sådana expeditioner förekomma i allmänhet icke i någon större utsträckning utom såvitt angår avskrifter av mantalslängd utfärdad på begäran av vederbörande kommun, för vilka avskrifter lösen lämpligen torde böra bibehållas vid nuvarande belopp. Vad slutligen angår invändningen, att en höjning av expeditionsvgifterna skulle strida mot det allmänna prisstopp som påbudits, må framhållas, att dessa avgifter äro att bedöma efter samma principer som skatter och därför falla utom ramen för prisstoppet i den mån de ej oförmånligt påverka kostnadsnivån och därmed priserna. Detta är i förevarande fall icke förhållandet.

Av vad sålunda anförts framgår, att jag ej finner hinder föreligga att genomföra förslaget. I fråga om höjningens genomsnittliga storlek synes förslaget innefatta en tillfredsställande avvägning. De i vissa yttranden uttryckta önskemålen om ytterligare höjning finner jag mig således icke kunna tillmötesgå.

Beträffande spørsmålet om de föreslagna ändringarna skola erhålla allenast begränsad giltighetstid delar jag de sakkunnigas mening, att så icke bör ske. Även i fråga om grunderna för fördelningen av avgiftshöjningen på olika slags expeditioner ansluter jag mig till förslaget. Att vid denna fördelning, såsom Stockholms magistrat ifrågasatt, taga hänsyn till verkningarna i ett så speciellt hänseende som för förmyndarkammaren i Stockholm torde icke vara möjligt. Ej heller lärer i detta sammanhang kunna ifrågakomma att, på sätt drättselkammaren i Malmö hemställt, vidtaga någon ändring i de olika för städerna gällande bestämmelser som reglera rätten att uppbära lösen. I anledning av vad Svea hovrätt anført vill jag framhålla, att avgiftshöjningarna uppenbarligen icke kunna åberopas såsom grund för ersättningskrav mot statsverket från städer, vilka lagts under landsrätt.

Vad angår övriga huvudpunkter i förslaget synes anledning till erinran ej föreligga. I anledning av uttalanden i vissa yttranden vill jag nämna, att jag finner det önskvärt, att lösen- och stämpelförfattningarna omarbetas så, att bestämmelserna sammanföras till en enda författning. Jag anser emellertid liksom de sakkunniga, att denna genomgripande ändring icke bör företagas i detta sammanhang.

Även i vad avser de särskilda bestämmelserna i förslaget synes detta i allmänhet kunna godkännas. På några punkter torde dock ändringar böra vidtagas.

Vad först angår förslaget till ändringar i lösenförordningen synes, såsom nyss anmärkts, en jämkning böra ske beträffande den i den förut lämnade redogörelsen under rubriken avskrifter, protokoll, utslag

m. m. angivna lösenavgiften för avskrift. Genom proposition (nr 21) till innevarande års riksdag har Kungl. Maj:t på hemställan av svenska landskommunernas förbund föreslagit sådan ändring i stämpelförordningen, att kommunerna skulle befrias från skyldighet att erlægga stämpelavgift för avskrift av den egna kommunens mantalslängd. Sedan riksdagen bifallit denna proposition, har genom förordningen den 26 februari 1943 (nr 72) i stämpelförordningens avgiftstariff under rubriken mantalslängd intagits bestämmelse, att avskrift eller utdrag av mantalslängd, som rekvireras av kommun för vilken längden är upprättad, skall vara fri från stämpelavgift och att stämpelavgiften för sådan expedition eljest skall erläggas som för annan avskrift. Den stämpelavgift som befrielsen avsåg utgjorde 1 krona per ark. Lösenavgiften för avskrift av mantalslängd är för närvarande lika stor som för annan avskrift eller i städerna (första avdelningen i avgiftstariffen) 2 kronor för första arket och 1 krona 25 öre för de övriga samt på landet (tredje avdelningen) 1 krona för första arket och 75 öre för de övriga. Enligt förslaget skall lösenavgiften för avskrift genomgående bliva 2 kronor per ark. Med hänsyn till den nyligen genomförda avgiftsminskningen beträffande mantalslängd synes det icke böra ifrågakomma att nu vidtaga någon höjning av lösenavgiften. Efter mönster av de genom nyssnämnda ändring i stämpelförordningen upptagna bestämmelserna torde därför i lösenförordningen under rubriken mantalslängd böra införas stadganden som innebära, att lösen för avskrift eller utdrag av mantalslängd, som begäres av vederbörande kommun, blir densamma som nu gäller för avskrift. Liksom skett i stämpelförordningen böra hänvisningar till dessa stadganden intagas under rubrikerna avskrift, annan, och utdrag.

En mindre ändring i förslaget torde även böra vidtagas beträffande lösenavgifterna för protokoll. Såsom i ett yttrande anmärkts torde lösenavgiften kunna bliva betungande såvitt gäller förelägganden att ingiva bouppteckning. Enligt föreskrift i stämpelförordningens avgiftstariff är underdomstols protokoll om föreläggande för dödsbodelägare att ingiva bouppteckning fritt från stämpel, och sådant protokoll synes även böra vara fritt från lösen. En mot föreskriften i stämpelförordningen svarande bestämmelse torde därför böra intagas i § 15 lösenförordningen. Det i § 10 i sistnämnda förordning nu upptagna stadgandet, att protokoll med föreläggande att upprätta och ingiva bouppteckning skall lösas av den, mot vilken föreläggandet riktas, torde härvid böra utgå.

De ändringar i lösenförordningen, för vilka redogjorts under rubrikerna inskrivningsärenden m. m. och andra småprotokoll, ha föranlett vissa erinringar i yttrandena. I anledning av de anmärkningar som därvid riktats mot förslaget beträffande lagfartsbevis i stad synas sådana ändringar böra vidtagas att, då fråga är om lagfart på grund av köp, byte eller gåva, avgifterna komma att närmare ansluta sig till vad för närvarande gäller. Därvid torde befinnas lämpligt, att lösen utgår med en grundavgift av 4 kronor samt därutöver med 2 kronor för varje fullt 1,000-tal kronor av fastighetens taxe-

ringsvärde eller av köpeskillingen om denna är högre. För att i viss mån bereda kompensation för den föreslagna lösensänkningen vid lagfart på grund av testamente synes nuvarande maximilösen böra höjas med 2 kronor.

De sakkunnigas förslag, att bevis om inregistrering av bouppteckning och förmynderskapsprotokoll i vissa ömmande fall skola vara fria från lösenavgift, synes välmotiverat, och med hänsyn till den i andra hänseenden föreslagna lösenhöjningen torde de invändningar däremot som framställts av styrelsen för föreningen Sveriges stadsdomare icke böra föranleda ett frångående av förslaget. De erinringar som i övrigt anförts mot detta förslag i vad det rör förmynderskapsprotokoll synas ej heller innefatta tillräckliga skäl att utesluta den i detta avseende föreslagna bestämmelsen. Med hänsyn till grunderna för densamma synes den dock böra begränsas att gälla protokoll rörande inskrivning av förmynderskap samt förordnande av förmyndare eller god man, och såsom förutsättning för avgiftsfrihet torde böra uppställas att värdet av behållen egendom, som skall stå under förmyndarens eller gode mannens förvaltning, uppenbarligen icke uppgår till 1,000 kronor. De nu föreslagna jämkningarna torde vara ägnade att underlätta bestämmelsens tillämpning, varjämte det klargöres att i fall, då gemensam förmyndare förordnas för syskon, hänsyn skall tagas till sammanlagda värdet av deras tillgångar.

I anledning av förslaget om ett förenklat expeditionssätt i ärenden angående bevakning av testamente m. m. har i vissa yttranden påyrkats, att sökanden skulle åläggas att ingiva avskrift av den handling varom fråga är. Dessa yrkanden torde ej böra upptagas i detta sammanhang. Ej heller synes det nu böra ifrågakomma att, på sätt hemställt i några yttranden, utvidga de härom föreslagna bestämmelserna att avse även vissa andra ärenden som i yttrandena åsyftas. Till skillnad från dem som avses i förslaget äro dessa ärenden antingen sådana att däri sker en verklig prövning av domstolen eller också icke tillräckligt ofta förekommande för att särskild reglering skall anses motiverad. Den föreslagna lösenavgiften för bevis över intagande i protokoll eller dombok av äktenskapsförord, avhandling rörande lösöreköp m. m. torde böra införas även under tredje avdelningen i avgiftstariffen, eftersom dylika ärenden rörande lösöreköp i Stockholm handläggas å överståthållarämbetets kansli.

I fråga om gravations- och äganderättsbevis synes vad i yttrandena anförts icke innefatta skäl att vidtaga annan ändring i förslaget än beträffande lösenavgiften för bevis som omfattar flera fastigheter. Särskilt med hänsyn till den på vissa håll förefintliga ägosplittringen synes förslaget medföra alltför höga avgifter för dylika gemensamma bevis. Beträffande gravationsbevis synes en tillfredsställande avvägning ernås, om lösen bestämmes till 2 kronor för envar av andra och tredje fastigheterna, 1 krona för envar av fjärde till och med fjortonde fastigheten och 50 öre för envar av övriga fastigheter. I nära överensstämmelse härmed torde motsvarande avgifter för äganderättsbevis böra vara 1 krona för envar av andra och tredje fastigheterna samt 50 öre för envar av övriga fastigheter.

Vad angår övriga av de sakkunniga föreslagna ändringar i lösenförordningen må nämnas, att överföringen av konsulardomare och konsularrätt från första till andra avdelningen lär böra föranleda upphävande av kungörelsen den 23 december 1909 varigenom dessa myndigheter hänförs till första avdelningen. Stadgande härom torde kunna upptagas såsom en övergångsbestämmelse. Det förhållandet att enligt förslaget rådhusrätt och magistrat skulle komma att i lösenförordningen, liksom även i stämpelförordningen, tillhöra olika avdelningar synes icke vålla några olägenheter. Erinras må, att beskaffenheten av förekommande ärenden medför att expeditionsavgifterna vid magistraterna i många fall måste bestämmas under jämförelse med motsvarande avgifter vid länsstyrelserna, medan beträffande rådhusrätterna en jämförelse med häradsrätterna är påkallad.

De erinringar som i yttrandena anförts mot den av de sakkunniga föreslagna nya bestämmelsen i § 6 andra stycket — enligt vilken myndighet ej, utom då särskilda skäl därtill föranleda, må påfordra företeende av eller utan begäran utfärdade bevis angående förhållande varom upplysning återfinnes i rotlar, diarier eller andra sådana, hos myndigheten förda handlingar — synas ej böra föranleda att bestämmelsen uteslutes. Med hänsyn till att bevis som här avses icke böra få utfärdas utan begäran synes bestämmelsen dock böra jämkas att allenast avse fordrande av sådant bevis. I anledning av vad som anförts i yttrandena må följande framhållas. Uppenbarligen är det icke möjligt att i författningstexten närmare klargöra vad som åsyftas med särskilda skäl. I de sakkunnigas promemoria har uttalats, att bestämmelsen ej borde utgöra hinder mot att t. ex. i ett mera svåröverskådligt relaxationsärende fordra företeende av äganderättsbevis. Enligt min mening kunna också särskilda skäl att i lagfarts- och inteckningsärenden kräva företeende av lagfarts- eller annat dylikt åtkomstbevis föreligga i det förhållandet att fastighetsförhållandena och fastighetsböckerna äro i särskilt hög grad invecklade eller svåröverskådliga. En annan omständighet som kan berättiga domstolen att påfordra företeende av bevis synes kunna vara, att den avsedda handlingen icke finnes tillgänglig för myndigheten, t. ex. därför att den överlämnats till arkivmyndighet. Frågan om vad som skall avses med »hos myndigheten» kan ej heller besvaras i författningstexten. Enligt min mening överensstämmer det med ett naturligt betraktelsesätt att anse rådhusrätt samt konkurs-, lagsöknings- och inskrivningsdomare såsom en och samma myndighet i ifrågavarande hänseende, liksom att i detta hänseende anse magistrat och överexekutor såsom en myndighet.

Beträffande frihet från den mot lösen svarande stämpelavgift, som enligt § 5 i lösenförordningen utgår då lösen skall redovisas till statsverket, bör, på sätt de sakkunniga påpekat, iakttagas bestämmelserna i 7 § stämpelförordningen. En erinran härom synes böra intagas i lösenförordningen, förslagsvis såsom en ny § 15 a. I Svea hovrätts yttrande har hemställts om utfärdande av nya, i viss mån vidgade föreskrifter rörande rätt för personer, som berövas sin frihet, att erhålla fria expeditioner. Frågan härom har ej berörts av de sakkunniga och torde ej böra upptagas i detta sammanhang.

Med ändringarna i lösenförordningen sammanhänger förslaget om upphävande av 9 § i tillämpningsföreskrifterna till lagen om panträtt i spannmål. Mot detta förslag torde någon erinran ej vara att göra.

I de sakkunnigas förslag till ändringar i stämpelförordningen synas blott några smärre jämkningar böra vidtagas. Beträffande bevis om inskrivningsdomares beslut i lagfartsärende samt lagfartsbevis gäller för närvarande, att då taxeringsvärdet eller köpeskillingen för den egendom beviset avser icke uppgår till 1,000 kronor, sådant bevis är belagt med mindre stämpelavgift än eljest eller är fritt från stämpel. De sakkunniga ha föreslagit, att denna värdegräns skulle höjas till 3,000 kronor. Till stöd härför ha de åberopat den förändring i penningvärdet, som ägt rum sedan år 1887 då en bestämmelse om lägre stämpelavgift vid lagfart å fastighet med ett värde understigande 1,000 kronor först infördes. Med hänsyn till de anmärkningar som i yttrandena riktats mot förslaget på denna punkt synes emellertid den nuvarande värdegränsen böra bibehållas orubbad. Vidare torde i stämpelförordningen böra upptagas en erinran om de särskilda bestämmelser som föreslås angående stämpelavgift vid anlitan av kommissionär i domsaga. Denna erinran synes lämpligen böra införas i en ny 5 § i förordningen. Härav föranledas ändringar i rubriken och ingressen till förslaget. I anledning av att Stockholms stad jämte vissa kringliggande områden numera utgör särskilt stift, vari finnes domkapitel liksom i övriga stift, ha de sakkunniga föreslagit att vad 1 § i stämpelförordningen innehåller beträffande Stockholms stads konsistorium skall utgå. Av samma skäl torde böra uteslutas den i stämpelförordningens avgiftstariff under rubriken betyg upptagna föreskriften rörande betyg över avlagt kunskapsprov utfärdad av nämnda konsistorium.

I detta sammanhang må framhållas, att den sänkning av stämpelavgiften som föreslås beträffande vissa expeditioner väsentligen är av blott formell betydelse såvitt häradsrätterna angår. Sänkningen uppväges nämligen beträffande dessa domstolar på några undantag när till fullo genom höjning av motsvarande lösenavgift som även skall tillfalla statsverket.

I ett yttrande har föreslagits, att den nuvarande friheten för den som erhållit fri rättegång från att erlægga stämpelavgift för expeditioner i målet skall upphöra och att i stället skall föreskrivas att stämpelavgiften skall, liksom utgående lösenavgift, gäldas av allmänna medel. Härigenom skulle vinnas, att då statsverket av den som åtnjutit fri rättegång eller av hans motpart äger utfå ersättning för kostnaderna i anledning av den fria rättegången, ersättningen jämväl komme att avse stämpelavgiften. Genom att vid häradsrätterna nuvarande lösenavgift förvandlas till stämpelavgift erhåller onekligen den berörda frågan en något större betydelse än hittills. Den inkomstökning som skulle uppstå för statsverket genom att även stämpelavgiften kan bli ersatt torde dock icke böra överskattas. Att den som erhållit fri rättegång själv gäldar statsverkets kostnader därför torde förekomma allenast undantagsvis, och den föreslagna ändringen skulle därför i allmänhet komma att få

betydelse endast för de fall då motparten förpliktas gottgöra kostnaderna. Det synes emellertid vara föga tilltalande att införa stämpelbeläggning av expeditionerna huvudsakligen blott i syfte att därigenom skapa förutsättningar för ökning av denna ersättningsskyldighet. Att stämpelavgiften gäldas av medel från anslaget för fri rättegång medför ju icke för statsverket någon verklig utgift som bör ersättas. Därjämte märkes, att stämpelbeläggningen av expeditionerna i samtliga mål, vari någon part har fri rättegång, är en omständlig anordning, som även är förenad med kostnader för statsverket. Av nu angivna skäl har ifrågavarande förslag icke ansetts böra upptagas.

Vad slutligen angår förslaget till förordning angående kommissionärsavgift i domsagorna må erinras att, såsom förut anmärkts, förslaget upprättats under beaktande av, bland annat, ett inom justitiedepartementet utarbetat utkast till ny domsagostadga, vari intagits vissa bestämmelser angående kommissionärsavgiften. Ett överarbetat förslag till domsagostadga finnes fogat såsom bilaga vid propositionen (nr 198) till årets riksdag angående anslag till häradsrätterna m. m. Såvitt nu är i fråga överensstämmer emellertid sistnämnda förslag med utkastet, och de sakkunnigas ifrågavarande förslag synes böra godtagas utom såvitt angår den i 3 § upptagna bestämmelsen, att frihet från sådan avgift skall äga rum i samma utsträckning som enligt 7 § stämpelförordningen gäller beträffande annan stämpelavgift. På sätt Göta hovrätt anmärkt synes denna bestämmelse vara alltför vidsträckt. Av de i sistnämnda paragraf meddelade bestämmelserna torde ej andra böra gälla beträffande kommissionärsavgiften än de som röra kronan samt häktad person, person som erhållit fri rättegång samt medellös person. Häremot svarande föreskrifter böra därför upptagas i ifrågavarande paragraf.

Utöver vad nu anförts synas i förslaget böra vidtagas vissa redaktionella jämkningar.

I detta sammanhang torde jag även få anmäla vissa ändringar, vilka ej ha samband med det nu behandlade sakkunnigförslaget.

Genom propositioner (nr 180 och 232) till innevarande års riksdag har framlagts förslag om inrättande av dels försvarets civilförvaltning, försvarets sjukvårdsförvaltning, krigsmaterielverket, försvarets fabriksstyrelse och arméns fortifikationsförvaltning dels ock en överstyrelse för yrkesutbildning. Vid bifall till dessa förslag torde nämnda nya myndigheter böra upptagas under fjärde avdelningen i 1 § stämpelförordningen. Motsvarande ändringar böra även ske i lösenförordningen.

I en annan proposition (nr 223) till årets riksdag har föreslagits, att kronan skall från och med ingången av år 1944 övertaga den väghållning, som nu åvilar vägdistriktet. På grund härav och då vägdistriktet icke avses skola framdeles taga befattning med vägväsendet, torde vad i 7 § stämpelförordningen stadgas om stämpelfrihet för vägdistrikt böra utgå. Under tiden för avvecklingen av vägdistriktens ekonomiska förvaltning bör dock vägdistrikt äga åtnjuta stämpelfrihet för de expeditioner som äga samband med av-

vecklingen. Föreskrift härom torde böra upptagas såsom övergångsbestäm-
melse.

De vägnämnder och länsvägnämnder, vilka enligt sistnämnda proposition skola efter vägväsendets förstatligande företräda de lokala intressena och vilkas kostnader skola bestridas av statsmedel, torde böra befrias från stämpelavgift. Även den riksvägnämnd, som enligt vad i propositionen föreslagits skall inrättas i samband med vägväsendets förstatligande för att vara centralt rådgivande organ, bör komma i åtnjutande av samma förmån. Bestämmelser härom torde böra upptagas i 7 § stämpelförordningen.

Vad angår ikraftträdandet synas, med hänsyn till att omorganisationen av domsagoförvaltningen avses skola träda i tillämpning den 1 juli 1943, de nu föreslagna författningsändringarna böra gälla från och med samma dag. Undantag härvidlag torde dock böra ske beträffande den med vägväsendets förstatligande sammanhängande ändringen i 7 §, vilken torde böra träda i kraft den 1 januari 1944. Däremot synas särbestämmelser i detta hänseende ej erforderliga i fråga om de ändringar vilka betingas av inrättandet av överstyrelsen för yrkesutbildning och av omorganisationen av den centrala försvarsförvaltningen.

De ändringar som böra vidtagas i förordningen angående expeditionslösen och kungörelsen med föreskrifter angående tillämpningen av lagen om viss panträtt i spannmål kunna vidtagas i administrativ ordning. Ändringarna i förordningen angående stämpelavgiften och förslaget till förordning angående kommissionärsavgift i domsagorna böra däremot föreläggas riksdagen.

I enlighet med vad sålunda anförts ha inom finansdepartementet upprättats förslag till

förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften och

förordning angående kommissionärsavgift i domsagorna.

Föredraganden hemställer härefter, att sistberörda två förslag måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställda förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:
Birger Öhman.